

Selvitys toimintakulttuurin muutoksesta valvojasta valmentajaksi

Miia Partanen

Opinnäytetyö

Kesäkuu 2020

Tekniikan ja liikenteen ala

Insinööri (YAMK), Teknologiaosaamisen johtamisen koulutusohjelma

Tekijä(t) Partanen, Miia	Julkaisun laji Opinnäytetyö, ylempi AMK	Päivämäärä Kesäkuu 2020
	Sivumäärä 63	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Selvitys toimintakulttuurin muutoksesta valvojasta valmentajaksi		
Tutkinto-ohjelma Teknologiaosaamisen johtamisen koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Kivistö, Hannu ja Korpivaara, Päivi		
Toimeksiantaja(t) Laukaan ympäristöterveydenhuolto		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Selvityksen tarkoituksena oli Laukaan ympäristöterveydenhuollossa vastata Ruokaviraston esille tuomaan valvojasta valmentaja -visioon, jossa elintarvikevalvonnan tarkastajan työotetta kehitettäisiin valmentavammaksi. Selvityksen tavoitteena oli luoda toimintamalliehdotus, kuinka elintarvikevalvonnan tarkastajien toimintatapoja kehitettäisiin, jotta tarkastajien valmentava työote kehittyisi ja yhdenmukaistuisi. Selvityksellä haluttiin lisäksi saada selville kokevatko Laukaan ympäristöterveydenhuollon elintarvikevalvonnan tarkastajat ja valvonta-alueen elintarvikealan toimijat muutokselle tarvetta.</p> <p>Selvityksessä käytettiin kvantitatiivista tutkimusotetta, jossa aineistonkeruumenetelmänä käytettiin elintarvikealan toimijoille ja elintarvikevalvonnan tarkastajille sähköpostitse lähetettäviä kyselyitä. Kyselyihin laitettiin strukturoituja kysymyksiä ja osassa kysymyksissä annettiin mahdollisuus vastata avoimesti.</p> <p>Elintarvikealan toimijoille ja elintarvikevalvonnan tarkastajille lähetettyjen kyselyjen vastausten avulla saatiin selville kehityskohteita valvontatyössä. Kyselyjen vastausten perusteella eniten kehitettävää tuli esille elintarvikevalvonnan tarkastajien tarkastustoiminnassa. Kyselyiden vastauksista selvisi, että elintarvikealan toimijoilla on toive valmentavan työotteen kehittämiseksi ja elintarvikevalvonnan tarkastajat suhtautuvat työotteen muutokseen positiivisesti.</p> <p>Kyselyiden vastausten avulla saatiin luotua toimintamalliehdotus, kuinka elintarvikevalvonnan tarkastajien työotetta kehitettäisiin valmentavammaksi ja kohti valvojasta valmentajaa. Vastaavanlaista selvitystä, kehitystyötä ja tutkimusmenetelmää voisi käyttää myös ympäristöterveydenhuollon terveydensuojelu- ja tupakkavalvonnassa.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Elintarvikealan toimija, elintarvikevalvonnan tarkastaja, tarkastus, valmentaja		
Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)		

Author(s) Partanen, Miia	Type of publication Master's thesis	Date June 2020
		Language of publication: Finnish
	Number of pages 63	Permission for web publication: x
Title of publication Research on an operating culture change from a supervisor to a coach		
Degree programme Master's Degree Programme in Technological Competence Management		
Supervisor(s) Kivistö, Hannu and Korpivaara, Päivi		
Assigned by Laukaa Environmental Health Care		
<p>Abstract</p> <p>The purpose of the study in Laukaa Environmental Health Care was to respond to the vision presented by the Finnish Food Authority, where the food control inspectors' work would be developed towards more of a coaching approach. The aim of the study was to create an operational model proposal regarding the food control inspectors' work to further develop and unify towards this coaching way of working. The secondary target for the study was to determine whether the inspectors of the Laukaa Environmental Health Care and the food business operators in the control area felt a need for a change regarding the working methods.</p> <p>A quantitative research approach was used in the study. The used data collection methods were different e-mail questionnaires to food business operators and to food control inspectors. The questionnaires included both structured and open questions, which provided the opportunity to answer freely.</p> <p>Areas of improvement were found in the food business operators' and food control inspector's responses to the questionnaires. Based on the questionnaire, the area to be improved the most was the food control inspectors' work during the inspection visits. The responses also revealed that the food business operators had a desire for a change in the inspectors' working methods. Food control inspectors also had a positive attitude towards this sort of a coaching approach change.</p> <p>The responses to the questionnaires provided the material for creating an operating model proposal. The model would further develop the inspectors' working methods from a supervisor to a coach. A similar study could also be used to develop the working methods in the health or tobacco control of the environmental health care facilities.</p>		
Keywords/tags (subjects) Food business operator, food control inspector, inspection, coach		
Miscellaneous (Confidential information)		

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Selvityksen lähtökohdat	6
2.1	Toimeksiantaja	6
2.2	Nykytilanne.....	7
2.3	Tavoitteet ja tutkimuskysymykset.....	7
2.4	Rajaus	8
2.5	Tutkimusmenetelmä ja aineistonkeruu	9
3	Tietoperusta.....	10
3.1	Kunnan elintarvikevalvonta ja elintarvikevalvonnan tarkastaja	10
3.2	Elintarvikealan toimija, toimipaikka ja tarkastus	12
3.3	Valmentaja	13
3.4	Toimintatavan muutos organisaatiossa	14
3.5	Kvantitatiivinen tutkimus	14
4	Selvityksen toteutus	16
5	Kvantitatiivisen tutkimuksen tulokset	18
5.1	Toimijoiden kyselyn tulokset.....	18
5.2	Tarkastajien kyselyn tulokset	37
5.3	Tulosten luotettavuus	47
5.4	Vastaukset tutkimuskysymyksiin.....	47
5.4.1	Toimintamalliehdotus.....	49

6	Pohdinta.....	51
	Lähteet	53
	Liitteet	55
	Liite 1. Kyselylomake elintarvikealan toimijoille	55
	Liite 2. Kyselylomake elintarvikevalvonnan tarkastajille	60

Kuviot

Kuvio 1. Elintarvikealan toimijoiden kokemus tarkastajan esittäytymisestä ja tarkastuksen syyn kertomisesta tarkastuksen alussa	19
Kuvio 2. Kuinka usein tarkastajat kertovat tarkastuksen alussa tarkemmin tarkastuksen sisällöstä elintarvikealan toimijalle	20
Kuvio 3. Tarkastuksen eteneminen selkeästi elintarvikealan toimijoiden kokemana.	21
Kuvio 4. Kuinka usein elintarvikevalvonnan tarkastajat selventävät elintarvikealan toimijalle syytä, miksi tarkastuksella havaitut epäkohdat on saatava kuntoon	21
Kuvio 5. Kuinka usein elintarvikevalvonnan tarkastaja antaa elintarvikealan toimijalle ohjeistusta tarkastuksella havaitun epäkohdan korjaamiseen.....	23
Kuvio 6. Elintarvikealan toimijoiden kokemus siitä, että antaako elintarvikevalvonnan tarkastaja toimipaikan tarkastuksesta muodostuvan Oiva-arvion tarkastuksen päätyttyä	25
Kuvio 7. Elintarvikealan toimijoiden tarve saada lisää ohjeistusta toimintaan tai elintarvikelainsäädännöstä ja siihen liittyvistä ohjeista.....	25
Kuvio 8. Elintarvikealan toimijoiden kokemus siitä, että saavatko he elintarvikevalvonnan tarkastajalta riittävästi neuvontaa ja ohjeistusta toimintaan, elintarvikelainsäädännöstä ja siihen liittyviin ohjeisiin	26
Kuvio 9. Elintarvikealan toimijoiden tarve saada elintarvikevalvonnan tarkastajalta lisää ohjeistusta elintarvikelainsäädännöstä ja siihen liittyvistä ohjeista.....	27
Kuvio 10. Elintarvikealan toimijoiden toivoma ohjauksen ja neuvonnan antotapa elintarvikelainsäädännöstä ja ohjeista	28
Kuvio 11. Lähteet, joista elintarvikealan toimijat hakevat tietoa ja ohjeistusta elintarvikelainsäädännöstä ja siihen liittyvistä ohjeista.....	30

Kuvio 12. Elintarvikealan toimijoiden kokemus siitä, oliko yhteydenottoon vastannut tai tarkastuksen tehnyt tarkastaja asiantunteva ja ammattitaitoinen	31
Kuvio 13. Elintarvikealan toimijoiden vastausten jakautuminen kysymykseen, onko tarkastajan tekemät tarkastukset olleet hyödyllisiä	32
Kuvio 14. Elintarvikealan toimijoiden kokemus toimipaikkojensa tarkastusmäärien riittävydestä.....	33
Kuvio 15. Elintarvikealan toimijoiden kokemus siitä, vastaako tarkastajat heidän yhteydenottoihinsa riittävän nopeasti.....	34
Kuvio 16. Elintarvikealan toimijoiden kokemus tarkastajien tasapuolisesta valvonnasta	35
Kuvio 17. Elintarvikealan toimijoiden kannatus tarkastajan kehittymiseen valvojasta valmentajaksi.....	36
Kuvio 18. Elintarvikevalvonnan tarkastajien esittäytyminen ja tarkastuksen syyn kertominen elintarvikealan toimijalle tarkastuksen alussa	37
Kuvio 19. Kuinka usein elintarvikevalvonnan tarkastajat kertovat elintarvikealan toimijoille tarkastuksen alussa, mitä asioita tarkastuksella tehdään	38
Kuvio 20. Elintarvikevalvonnan tarkastajien tekemän elintarvikevalvonnan tarkastuksen hoitaminen selkeästi elintarvikealan toimijan toimipaikassa	39
Kuvio 21. Kuinka usein elintarvikealan toimijalle välittyy elintarvikevalvonnan tarkastajalta tarkastuksella tieto, miksi tarkastuksella havaittu epäkohta on olennaista saada kuntoon	39
Kuvio 22. Elintarvikevalvonnan tarkastajan ohjauksen antaminen epäkohdan korjaamiseen elintarvikealan toimijalle	41
Kuvio 23. Elintarvikevalvonnan tarkastajan tekemän tarkastuksen Oiva-arvosanan kertominen elintarvikealan toimijalle toimipaikan tarkastuksen päätyttyä.....	42
Kuvio 24. Elintarvikealan toimijoiden tasapuolisen valvonnan toteuttaminen elintarvikevalvonnan tarkastajien vastausten perusteella	43
Kuvio 25. Elintarvikevalvonnan tarkastajien mielipide lisätä elintarvikealan toimijoiden ohjausta ja neuvontaa	43
Kuvio 26. Tarkastajien mahdollisuus resurssit huomioiden lisätä elintarvikealan toimijoiden ohjausta ja neuvontaa	44
Kuvio 27. Elintarvikevalvonnan tarkastajien kannatus antaa elintarvikealan toimijoille ennakoivaa ohjausta ja neuvontaa	45

Kuvio 28. Elintarvikevalvonnan tarkastajien mahdolliset neuvonnan ja ohjauksen antotavat	46
Kuvio 29. Elintarvikevalvonnan tarkastajien valvojan roolin heikkeneminen valmentavan työotteen lisäämisellä	46
Kuvio 30. Elintarvikevalvonnan tarkastajien halukkuus muuttua valvojasta toimijoita ohjaavaksi valmentajaksi.....	47
Kuvio 31. Kehitysaskelmat valvojasta valmentajaksi	50

Taulukot

Taulukko 1. Selvityksen tutkimuskysymykset	8
--	---

1 Johdanto

Nykyiset lainsäädännöt ja byrokratia on koettu raskaaksi ja muun muassa yritystointaa vaikeuttavaksi ja kilpailukykyä heikentäväksi tekijäksi. Sääntelyn purkaminen ja hallinnollisen taakan keventäminen yrittäjiltä/toimijoilta on ollut monesti esillä mediassa.

Valtion tasolla on havaittu ja huomioitu yrittäjien ahdinko. Pääministeri Juha Sipilän 29.5.2015 hallituksen strategisessa ohjelmassa listattiin Suomen heikkoudeksi muun muassa yli sääntely, byrokratia ja jäykät rakenteet (Ratkaisujen Suomi 2015, 9). Tuolloin hallituksen ohjelmassa ilmoitettiin tavoitteeksi kymmenen vuoden aikana eli vuoteen 2025 mennessä muun muassa keventää hallinnollista taakkaa, purkaa turhaa sääntelyä ja uudistaa julkisia palveluita käyttäjälähtöisiksi kaikilla hallinnonaloilla (Ratkaisujen Suomi 2015, 26-27).

Ruokavirasto, entinen Elintarviketurvallisuusvirasto Evira, pyrkii vastaamaan hallituksen ohjelman tavoitteisiin ja pyrkii vähentämään sääntelyä sekä keventämään hallinnollista taakkaa kokonaisvaltaisesti elintarviketurvallisuuden toimialalla. Ruokavirasto on todennut, että muuttamalla toimintatapoja, lisäämällä toimijoiden ja viranomaisten yhteistyötä sekä sujuvoittamalla prosesseja voitaisiin hallintoa tehostaa ja keventää. Ruokaviraston hankkeena oli vuosien 2016-2018 pk-yritysten neuvonta, jonka tavoitteena oli muun muassa tuoda valvojasta valmentaja -visio esiin eli lisätä valmentavaa työtettä ja toteuttaa asiakaslähtöistä ja asiakasarvoa tuottavaa palvelua viranomaistoiminnassaan. (Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran toimenpiteet sääntelyn ja hallinnollisen taakan keventämiseksi sekä hallinnon toiminnan tehostamiseksi toimialallaan 2018, 8-18.)

Valvojasta valmentaja -toimintatavasta on Laitinen tehnyt opinnäytetyön Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen maaseutuyksikössä. Laitinen tutki opinnäytetyössään kvantitatiivisin menetelmin maaseutuyksikön henkilöstön nykyistä roolia ja luomueläintila-asiakkaiden kokemusta maaseutuyksikön toimintavoista. Lisäksi opinnäytetyössä tutkittiin kvalitatiivisin menetelmin viranomaistoiminnan muuttamista valmentavammaksi. Tutkimuksen perusteella saatiin selville henkilöstön ja asiakkaiden kokema viranomaistoiminnan muuttumisesta valmentavaksi ja

tehtiin ehdotus luoda asiakaspalveluperiaatteet Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. (Laitinen 2017.)

Ruokavirasto on koulutustilaisuuksissa tuonut esille myös kunnallisille ympäristöterveydenhuollon yksiköille elintarvikevalvonnan toiminnan kehittämisen ja toimintakulttuurin muutoksen valvojasta valmentajaksi. Ruokavirasto on Laukaan ympäristöterveydenhuoltoon nähden ohjaava keskusviranomainen, jonka ohjeistusta käytetään elintarvikevalvonnassa.

Laukaan ympäristöterveydenhuolto pyrkii huomioimaan valvontatyössä Ruokaviraston vision valvojasta valmentajaksi. Selvityksen tutkimusongelmana on, kuinka asiakas huomioiden kehitettäisiin elintarvikevalvonnan tarkastajia kohti valvojasta valmentajaa. Tavoitteena on luoda toimintamalliehdotus valvojasta valmentaja toimintatavalle, jotta elintarvikevalvonnan tarkastajien valmentavaa työtettä saataisiin kehitettyä.

2 Selvityksen lähtökohdat

2.1 Toimeksiantaja

Selvityksen toimeksiantajana on Laukaan ympäristöterveydenhuolto, jossa myös selvityksen laatija työskentelee. Laukaan ympäristöterveydenhuolto on valvontayksikkö, jonka tehtäviin kuuluu huolehtia terveydensuojelulain (763/1994), elintarvikelain (23/2006), tupakkalain (549/2016), lääkelain (395/1987, 54 §), eläinlääkintähuoltolain (765/2009) ja eläinsuojelulain (247/1996) mukaisten lainsäädännön valvonnan tehtävistä yhteistoiminta-alueella.

Laukaan ympäristöterveydenhuolto toimii yhteistoiminta-alueella, johon kuuluvat Laukaan kunta (isäntäkuntana), Konneveden kunta ja Äänekosken kaupunki. Yhteistoiminta-alue aloitti toiminnan 1.1.2013. Laukaan ympäristöterveydenhuollon toimipisteet ovat Laukaassa ja Äänekoskella. Lisäksi Konnevedellä on kunnaneläinlääkärien sivuvastaanotto ajanvarauksella. Laukaan toimipisteessä työskentelee ympäristötoimenjohtaja, johtava ympäristöterveystarkastaja, kolme ympäristöterveystarkastajaa,

toimistosiihteerii, valvontaeläinlääkäri, kaksi kunnaneläinlääkäriä ja eläinlääkäri avustaja. Äänekosken toimipisteessä työskentelee kaksi terveystarkastajaa ja eläinlääkäri- asemalla yksi kunnaneläinlääkäri. (Laukaan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma vuosille 2020-2024, 2.)

Laukaan ympäristöterveydenhuollon tehtävistä vastaavana ja terveydensuojelulain tarkoittamana kunnan terveydensuojeluviranomaisena toimii ympäristöterveyslautakunta. Ympäristölautakunta toimii ylikunnallisesti ja siinä on seitsemän jäsentä: yksi Konnevedeltä, kolme Äänekoskelta ja kolme Laukaasta. (Laukaan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma vuosille 2020-2024, 2.)

2.2 Nykytilanne

Laukaan ympäristöterveydenhuollon elintarvikevalvonnan tarkastajat antavat neuvontaa ja ohjausta elintarvikealan toimijoille heidän pyynnöstänsä, toimijoiden toimipaikkojen tarkastuksilla ja ajoittain toimijoille järjestettävillä koulutustilaisuuksilla. Neuvontaa ja ohjeistusta annetaan myös puhelimitse ja sähköpostitse. Myös osa elintarvikevalvonnan tarkastajista tekee ennakoivaa ohjausta ja neuvontaa sähköpostitse eli elintarvikealan toimijalle lähetetään sähköpostitse ilman hänen pyyntöään ohjeistusta toimintaan muun muassa muuttuneita ohjeita. Tarkastustoimintaa ja toimintatapoja on pyritty yhdenmukaistamaan elintarvikevalvonnan tarkastajien yhteisesti toteutettavilla elintarvikealan toimijoiden toimipaikkojen tarkastuksilla.

Laukaan ympäristöterveydenhuollossa ei ole yhdenmukaistettu valmentavan työotteen käyttöä elintarvikevalvonnassa ja tämä on syy, miksi selvitys on aiheellista tehdä. Jokainen elintarvikevalvonnan tarkastaja on toteuttanut valmentavaa työotetta omalla tavallaan. Eikä valmentavalle työotteelle ole luotu toimintatapaa/-mallia, joka yhdenmukaistaisi ja tehostaisi valmentavan työotteen käyttöä valvontatyössä. Valmentavan työotteen tarvetta ei ole myöskään kartoitettu huomioiden asiakkaat, joilla tässä selvityksessä tarkoitetaan elintarvikealan toimijoita.

2.3 Tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Selvityksen tavoitteena on vastata Ruokaviraston esille tuomaan visioon kehittää elintarvikevalvonnan tarkastajan valvovaa työotetta valmentavammaksi. Laukaan

ympäristöterveydenhuollon elintarvikevalvonnan tarkastajien osalta tavoitteena on luoda toimintamalliehdotus, jonka avulla voisi kehittää tarkastajien toimintatapoja valmentavammaksi. Valmentavan työotteen välityksellä pyritään edistämään elintarvikealan toimijoiden työtä ja edistämään toimipaikkojen elintarviketurvallisuutta.

Selvityksessä halutaan tutkia sen lisäksi, kuinka valvojan roolia kehitetään enemmän valmentajaksi, myös selvittää koetaanko toimintakulttuurin muutokselle tarvetta. Selvityksen tutkimusongelmana on, kuinka asiakas huomioiden kehitettäisiin elintarvikevalvonnan tarkastajia kohti valvojasta valmentajaa. Taulukossa 1 on esitettyä selvityksen tutkimusongelman ratkaisemiksi tutkimuskysymykset, joihin etsitään vastauksia tutkimusmenetelmällä.

Taulukko 1. Selvityksen tutkimuskysymykset

	Tutkimuskysymys
1.	Kuinka elintarvikealan toimija ja elintarvikevalvonnan tarkastaja hyötyisi valvojan valvovan työotteen kehittämisestä valmentavammaksi?
2.	Mitä haittoja valvojasta valmentaja muutoksesta olisi?
3.	Miten valvojasta valmentaja muutos vaikuttaisi elintarvikevalvonnan tarkastajan rooliin?
4.	Koetaanko muutos valvojasta valmentajaksi tarpeelliseksi?
5.	Kuinka käytännössä elintarvikevalvonnan tarkastajan tulisi muuttua valmentajaksi?
6.	Kuinka kehitetään elintarvikevalvonnan tarkastajien työotetta valmentavammaksi?

Selvityksen lopputuloksena luodaan toimintamalliehdotus, jossa esitetään, kuinka käytännössä Laukaan ympäristöterveydenhuollon elintarvikevalvonnan tarkastajat voisivat muuttaa työotettaan valvojasta valmentajaksi.

2.4 Rajaus

Selvitys kohdistuu elintarvikevalvonnan tarkastajiin ja elintarvikealan toimijoihin. Elintarvikealan toimijoiden osalta tehdään otanta ja rajataan tutkimus koskemaan

toimijoita, jotka kuuluvat Laukaan ympäristöterveydenhuollon säännölliseen elintarvikevalvontaan eli toimijat, joiden toimipaikoissa tulee käydä säännöllisesti tarkastuksella. Lisäksi tutkimus rajataan koskemaan elintarvikealan toimijoita, joilla on sähköpostiosoite, jotta tutkimuksessa käytettävä kysely pystytään lähettämään sähköisesti toimijoille vastattavaksi. Selvityksestä lisäksi rajataan pois alkutuotantopaikkojen toimijat, koska heidän osaltansa ei suurimmalta osalta ole tiedossa sähköpostiosoitteita.

Selvityksen teko rajataan myös niin, ettei elintarvikealan toimijoille eikä Laukaan ympäristöterveydenhuollolle kohdistu maksuja. Selvityksen teko rajataan myös työajan ulkopuolelle, jotta selvityksen tekijän tekemältä valvontatyöltä ei kuluisi resursseja selvityksen tekoon.

2.5 Tutkimusmenetelmä ja aineistonkeruu

Tutkimuskysymysten ratkaisemiseksi selvityksessä käytetään kvantitatiivista tutkimusotetta (ks. luku 3.5). Kvantitatiivisessa tutkimuksessa aineistonkeruumenetelmänä käytetään elintarvikealan toimijoille ja elintarvikevalvonnan tarkastajille sähköpostitse lähetettäviä kyselylomakkeita.

Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä valittiin siksi, että kyselyillä halutaan kerätä määrällistä tietoa tutkimuskysymysten ratkaisemiseksi tehokkaasti mahdollisimman isolta vastausjoukolta. Sähköiseen kyselyyn vastaaminen koetaan tehokkaaksi tavaksi kerätä tietoa elintarvikealan toimijoilta, koska kysely toimitetaan elintarvikealan toimijoiden sähköpostiosoitteisiin, jolloin kysely saadaan toimitettua nopeasti monelle toimijalle ja toimija voi itse valita hänelle sopivan vastausajankohdan niin, ettei vastaaminen haittaa hänen työntekeään. Lisäksi elintarvikealan toimijoiden kyselyyn toimijat voivat vastata anonyymisti, jolloin heidän on helpompi antaa rehellinen vastauksensa kysymyksiin. Vastaavasti elintarvikevalvonnan tarkastajien kyselyyn tarkastajat voivat vastata anonyymisti, jolloin tarkastaja voi antaa rehellisen vastauksensa ja myös valita vastausajankohdan hänelle sopivaksi. Kvantitatiivisen tutkimuksen käyttö ja sähköisten kyselyiden lähettäminen tukee myös selvityksen rajausta siinä, ettei Laukaan ympäristöterveydenhuollolle muodostu maksuja kyselyjen lähettämisestä ja valvontatyöltä ei mene resursseja tiedon keräämiseen.

Tutkimuskysymysten ratkaisemiseksi ei lähdetty käyttämään kvalitatiivista tutkimusta eli laadullista tutkimusta, jonka aineistonkeruumenetelmänä käytetään muun muassa haastattelua. Kvalitatiivisen tutkimuksen käyttö selvityksessä koettiin rikkovan selvityksen rajausta siinä, että valvontatyöltä olisi pitänyt käyttää resursseja haastattelujen pitämiseen. Elintarvikealan toimijoiden haastattelut olisi pitänyt pitää työajalla elintarvikealan toimijoiden toimipaikkojen tarkastuskäyntien yhteydessä tai muuna sovittuna ajankohtana, jolloin haastattelut olisivat vieneet enemmän aikaa ja aineistoa kertynyt hitaammin kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa sähköisten kyselyiden käytöllä. Haastattelujen pitäminen olisi lisäksi vienyt aikaa elintarvikealan toimijoiden työltä sekä sen lisäksi tarkastajan valvontatyöltä. Lisäksi kvalitatiivisen tutkimuksen haastattelumenetelmä koettiin enemmän johdattelevalta menetelmältä saada tietynlaisia vastauksia ja myös epäluotettavalta saada rehellisiä vastauksia kysymyksiin. Haastattelu olisi voinut luoda tilanteen, jossa ei uskalleta sanoa tarkastajalle tai kollegalle suoraan omaa mielipidettä kysymyksiin.

Sähköisten kyselyiden luontiin ja aineistonkeruuseen käytettiin Jyväskylän ammattikorkeakoulun Webropol-ohjelmaa. Webropol-ohjelmalla käsiteltiin ja koottiin kyselyistä saadut vastaukset.

3 Tietoperusta

3.1 Kunnan elintarvikevalvonta ja elintarvikevalvonnan tarkastaja

Kuntien tasolla elintarvikevalvontaa tekevät ympäristöterveydenhuollot yhteistoiminta-alueillaan. Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita on 62 kpl. (Ruokavirasto 2019, 12.)

Kuntien elintarvikevalvonta valvoo valvonta-alueellaan elintarvikelainsäädännön noudattamista elintarvikealalla. Elintarvikevalvonnalla pyritään suojelemaan kuluttajaa terveydellisiltä ja taloudellisilta riskeiltä, edistämään elintarvikkeiden turvallisuutta sekä ehkäisemään ja poistamaan terveyshaittoja. Valvontaa tehdään elintarvikehuoneistoihin, alkutuotantopaikkoihin ja muihin elintarvikealan toimijoiden toimintaan ja toimipaikkoihin koko tuotantoketjussa alkutuotannosta kuluttajalle.

(Elintarvikevalvonta 2016.) Valvontaan kuuluu elintarvikkeiden turvallisuuden, laadun, valmistuksen, käsittelyn, tarjoilun, kaupanpidon, maahantuonnin, maastavien, muun luovuttamisen, kuljettamisen ja markkinoinnin valvonta. Lisäksi valvontaan kuuluu elintarvikealan toimijoiden omavalvonnan valvonta, elintarvikkeista annettavien tietojen oikeellisuuden valvonta ja elintarvikkeiden kanssa kosketukseen joutuvien materiaalien valmistuksen valvonta. Valvontaa tehdään elintarvikealan toimipaikkoihin ja toimintaan tarkastuskäynnein tai asiakirjatarkastuksin.

Kuntien elintarvikevalvonnan valvontatyön lisäksi elintarvikevalvonnalle kuuluu:

- **neuvoa kuluttajia ja elintarvikealan toimijoita ja tiedottaa elintarvikelainsäädännön soveltamisalaan kuuluvista asioista** (Elintarvikelaki 23/2006, 33 §)
- laatia Ruokavirastolle ja aluehallintovirastolle elintarvikelainsäädännön mukaiset ilmoitukset ja raportit (Elintarvikelaki 23/2006, 33 §)
- avustaa tarvittaessa eläimistä saatavien elintarvikkeiden kansallisen vierasainevalvontaohjelman toteuttamisessa (Elintarvikelaki 23/2006, 33 §)
- julkaista tekemänsä elintarvikevalvonnan tulokset Ruokaviraston määrämällä tavalla (Elintarvikelaki 23/2006, 33 §)
- selvittää ruokamyrkytykset (Elintarvikelaki 23/2006, 45 §)
- varautua erityistilanteisiin (Elintarvikelaki 23/2006, 46 §)
- laatia säännöllistä elintarvikevalvontaa koskeva valvontasuunnitelma (Elintarvikelaki 23/2006, 48 §)

Elintarvikevalvonnan tulee olla puolueetonta, laadukasta ja yhdenmukaista (EY 882/2004, 4 artikla kohta 4). Yhdenmukainen valvonta luo tasapuolisuutta elintarvikealan toimijoiden valvontaan. Tasapuolisella valvonnalla toiminnoiltaan ja toiminnan laajuudeltaan samanlaisia elintarvikealan toimijoita valvotaan samalla lailla ja vaatimukset ovat samanlaiset. Elintarvikealan toimijan toimipaikan ja toiminnan tarkastusten määrä määräytyy riskiarvioinnin mukaan eli mitä suuremmat elintarvikkeisiin liittyvät riskit ovat sitä tiheämmin on tarkastuksia. Myös elintarvikealan toimijan valvontahistoria vaikuttaa riskinarviointiin. (Riskiperusteisuus ja valvonnan tasapuolisuus 2018.)

Yhdenmukaisen valvonnan toteuttamiseksi Laukaan ympäristöterveydenhuollossa toimipaikkojen tarkastustiheyden ja riskiperusteisuuden arvioinnissa käytetään apuna Ruokaviraston laatimaa ohjetta Elintarvikehuoneiston riskiluokitus ja valvontatarpeen määrittäminen.

Selvityksessä elintarvikevalvonnan tarkastajalla tarkoitetaan Laukaan ympäristöterveydenhuollon ympäristöterveystarkastajaa tai valvontaeläinlääkäriä, joiden työtehtäviin kuuluu elintarvikevalvontaa.

3.2 Elintarvikealan toimija, toimipaikka ja tarkastus

Elintarvikelainsäädännössä elintarvikealan toimijalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai henkilöitä ja oikeushenkilöä tai -henkilöitä, jotka ovat vastuussa elintarvikeyrittäksessään elintarvikelainsäädännön noudattamisesta (EY N:o 178/2002, 3 artikla 3 kohta). Elintarvikealan toimijan tulee vastuullaan olevissa toiminnoissa huolehtia, että elintarvikkeet täyttävät elintarvikelainsäädännön vaatimukset ja varmistaa vaatimusten täyttyminen (EY N:o 178/2002, 17 artikla 1 kohta). Elintarvikealan toimija on ensisijaisesti vastuussa tuottamansa, jalostamansa tai jakelemana elintarvikkeen turvallisuudesta (EY N:o 852/2004, 1 artikla kohta a).

Selvityksessä elintarvikealan toimijalla tarkoitetaan elintarvikealan toimipaikan toimijaa tai elintarvikealan toimipaikan toimijan edustajaa esimerkiksi työntekijää. Toimipaikka, jossa elintarvikealan toimija työskentelee, voi olla yksityinen elintarvikealan yritys esimerkiksi ravintola, kahvila, lihaleikkaamo tai kunnallinen toimipaikka esimerkiksi koulun keittiö.

Selvityksessä toimipaikan tarkastuksella tarkoitetaan elintarvikealan toimijan toimipaikkaan tehtävää Laukaan ympäristöterveydenhuollon ympäristöterveystarkastajan tekemää elintarvikevalvonnan suunnitelmallista valvontatarkastusta, joka toteutetaan toimipaikan riskinarvioinnin mukaan. Toimipaikan tarkastukseen osallistuu vähintään toimipaikan toimija tai hänen edustajansa.

Elintarvikevalvonnan tarkastajan tekemästä valvontasuunnitelmallisen tarkastuksen toteutuksesta toimipaikassa lähetetään elintarvikealan toimijalle tarkastuskertomus ja Oiva-raportti. Tarkastuskertomus on kertomus tarkastuksesta ja sen aikana havaituista asioista. Oiva-raportti on kuluttajille näkyviin tuleva asiakirja, jossa tarkastuksella tehdyistä havainnoista annetaan Oiva-arvosanat. Oiva-raporttiin on arvioitu arvosanoin ja hymynaamoin, kuinka elintarviketurvallisuus asiat on hallinnassa toimipaikassa tehdyn tarkastuksen perusteella tarkastushetkellä. Tarkastusten valvontatietojen julkistaminen Oiva-raportilla ohjaa toimijaa parempiin suorituksiin, luo

kuluttajille avoimuutta toimipaikassa tehdystä tarkastuksesta ja yhtenäistää elintarvikevalvojien valvontatyötä. (Elintarvikevalvontatietojen Oiva-julkistamisjärjestelmä 2018, 4-13.)

3.3 Valmentaja

Elintarvikeketjun valvontaviranomaisten neuvottelupäivänä 16.11.2018 Elintarvike-
turvallisuusvirasto Eviran (nykyinen Ruokavirasto) jaostopäällikkö Ville Kekkosen lu-
ennossa avattiin aihetta valvojasta valmentajaksi. Kekkosen esityksessä tuotiin esille,
millainen olisi elintarvikevalvonnassa valmentava työote ja mitä valvojasta valmenta-
jaksi-visiolla tavoitellaan.

Kekkosen esityksessä esille tuli, että edelleenkin elintarvikealan toimijoiden toimin-
nan ja toimipaikan valvontaa tehdään normaalisti riskiperusteisesti ja valvontasuun-
nitelman mukaisesti. Valmentavalla työotteella valvontaan tulee tuoda joustavuutta,
mutta valmentava työote ei kuitenkaan tarkoita, että tarkastuksella havaitut epäkoh-
dat hyväksyttäisiin tai että elintarvikealan toimija päättää tai vaikuttaa tarkastuksen
tulokseen. Valmentavalla työotteella huomioidaan asiakaskohtaaminen ja siinä koh-
teliaisuus ja avoimuus muun muassa tarkastuksen alussa esittäydytään ja kerrotaan
tarkastusten syy ja mitä tarkastuksella tehdään. Tarkastuksilla annettavan ohjauksen
antotapaa kehitetään tuomalla selvästi esille elintarvikealan toimijalle tarkastuksella
havaitut epäkohdat, mitä vaikutusta epäkohdilla on ja kuinka epäkohdat saadaan
korjattua. Lisäksi tarkastuksella havaitut epäkohdat on raportoitava selkeästi elintar-
vikealan toimijalle menevään tarkastuskertomukseen ja havaituista epäkohdista teh-
tävä Oiva-arviointi tulee tehdä totuudenmukaisesti. Valmentavan valvojan rooliin
kuuluu selkeän ohjeistuksen antamisen lisäksi olla kannustava ja kehua hyvästä toi-
minnasta elintarvikealan toimijaa. (Kekkonen 2018.)

Kekkosen esityksessä tarkennettiin, että valvojan valmentavan työotteen tarkoituk-
sena on kehittää asiakkaan ohjausta ja pyrkiä tukemaan asiakkaan toimintaa lainsä-
dännön puitteissa. Lisäksi valmentavalla työotteella pyritään edistämään elintarvike-
valvonnan tarkastajan ja elintarvikealan toimijan yhteistyötä, edistämään valvonnan
vaikuttavuutta elintarvikealan toimijan toimintaan ja helpottamaan elintarvikealan
toimijan kynnystä kysyä neuvoa valvojalta. (Kekkonen 2018.)

3.4 Toimintatavan muutos organisaatiossa

Onnistunut organisaation toiminnan muutos viedään läpi yhdessä huomioimalla henkilöstö muutoksen suunnittelusta toteutukseen saakka. Muutos organisaation toiminnassa voi herättää henkilöstössä monenlaisia mielipiteitä ja tunteita. Mikäli henkilöstö jätetään vaille vaikutusmahdollisuutta muutokseen, voi se aiheuttaa henkilöstössä pakottamisen tunnetta, mikä hankaloittaa henkilöstön sopeutumista muutokseen. Yleistä on, että muutos kielletään aluksi. Muutosvastarinnan välttämiseksi tai vähentämiseksi muutoksen läpiviejän on pystyttävä tarjoamaan muutoksesta tietoa henkilöstölle. (Jabe 2017, 202.)

Muutoksessa tiedon tarjoamistakin tärkeämpää on pystyä kuuntelemaan henkilöstöä muutoksessa ja huomioimaan heidän mielipiteensä yhteisen tavoitteen luomiseksi. Vuorovaikutuksen tulee olla kunnioittavaa ja rehellistä. (Jabe 2017, 209.)

3.5 Kvantitatiivinen tutkimus

Kvantitatiivinen tutkimus on määrällinen tutkimusote, jossa tieto käsitellään lukumäärällisesti sekä käsitellään lukumäärien välisiä suhteita ja eroja. Kvantitatiivinen tutkimus vastaa kysymyksiin, miten usein tai/ja kuinka paljon. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa selvitetään muuttujaa/muuttujia eli asiaa, joka on laskemisen kohde ja asia, jota halutaan selvittää määrällisesti. Muuttujat eli määrällisesti selvitettävät asiat selvitetään mittareiden avulla. Mittari on esimerkiksi kyselylomake. (Vilkka 2007, 13-14.)

Kvantitatiivisen tutkimuksen prosessi koostuu:

1. tutkimusongelman määrittämisestä
2. tutkimuskysymysten määrittämisestä
3. tiedonkeruumenetelmän valitsemisesta ja luonnista
4. kohderyhmän ja otannan määrittämisestä
5. kenttätystä
6. tulosten tulkinnasta ja raportoinnista
7. tutkimusongelman ratkaisusta.

(Kananen 2010, 74-75.)

Tutkimusongelmalla tarkoitetaan tutkittavaan asiaan liittyvää ongelmaa. Ongelmaa lähdetään purkamaan luomalla tutkimuskysymykset, jotka tutkimuksella halutaan selvittää. Tutkimuskysymysten määrittämisen jälkeen valitaan tiedonkeruumenetelmä eli menetelmä, jolla lähdetään hakemaan tietoa tutkimusongelman ja -kysymysten ratkaisemiseksi. Tiedonkeruumenetelmä kvantitatiivisessa tutkimuksessa on esimerkiksi kyselylomake. (Kananen 2017, 15-16.) Tiedonkeruumenetelmän jälkeen määritetään kohderyhmä, jolta tietoa lähdetään hakemaan. Suurta kohderyhmää voi rajata otannalla eli määrittämällä suuresta kohdemäärästä pienemmän joukon, jolta saataisiin laadullisesti tieto vastaavasti kuin koko kohderyhmältä. Kenttätyössä lähdetään tietoa hakemaan määritetyltä kohderyhmältä käyttäen tiedon keräämiseen määritettyä tiedonkeruumenetelmää. Kenttätyön jälkeen tiedonkeruumenetelmällä kerätty tieto analysoidaan ja saadulla tiedolla vastataan määritettyihin tutkimuskysymyksiin ja ratkaistaan tutkimusongelma. (Kananen 2010, 74-75.)

Tiedonkeruumenetelmän valitseminen ja luominen on kvantitatiivisen tutkimuksen onnistumisen kannalta merkittävässä asemassa, jotta tutkimuskysymysten ja tutkimusongelman ratkaisemiseksi saadaan riittävästi tietoa ja tarpeellista tietoa. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa yleisin tiedonkeruumenetelmä on kyselylomake. Kyselylomakkeelle määritetään strukturoituja kysymyksiä eli kysymyksiä, joihin annetaan vastausvaihtoehdot. Strukturoiduilla kysymyksillä saadaan laskettua vastausvaihtoehtojen määriä eli saadaan määrällistä tietoa tutkimukseen. (Kananen 2010, 74-75.)

Toinen käytettävä tutkimusote on kvalitatiivinen tutkimus, jossa käsitellään sanallisesti saatua tietoa. Kvantitatiivinen tutkimus eroaa kvalitatiivisesta tutkimuksesta muun muassa siten, että kvantitatiivisessa tutkimuksessa tunnetaan ilmiö ja kvalitatiivisella tutkimuksella pyritään selvittämään tutkittavan ilmiön rakennetta ja ilmiöön vaikuttavia tekijöitä. (Kananen 2017, 44.) Kvantitatiivisessa tutkimuksessa voidaan käyttää strukturoitujen kysymysten lisäksi kysymyksiä, joihin vastaaja voi avoimesti ja sanallisesti vastata. Avoin vastaaminen kysymyksiin yleensä on kvalitatiivisen tutkimuksen periaatteiden mukaista, mutta avoimia kysymyksiä voidaan käyttää myös kvantitatiivisessa tutkimuksessa ilman, että tutkimus muuttuu kvalitatiiviseksi tutkimukseksi. (Kananen 2017, 172.) Kysymyksillä saadut vastausmäärät esitetään siten, että vastausmäärien esitystapana käytetään suhteellista esitystapaa eli vastausmäärät esitetään prosentteina (Kananen 2010, 104).

Tutkimuksen kokonaisluotettavuutta voidaan arvioida reliaabelius ja validius käsitteiden avulla. Tutkimuksen reliaabelius tarkoittaa tutkimuksen luotettavuutta, tarkkoja tuloksia ja sitä, että tutkimus on toistettavissa samanlaisin tuloksin. Tutkimuksen validius tarkoittaa tutkimuksen kykyä mitata sitä, mitä sen avulla on ollut tarkoitus selvittää. Tutkimuksen kokonaisluotettavuus on hyvä, mikäli tutkimus ei sisällä virheitä ja otanta edustaa kattavasti perusjoukkoa. (Vilkkä 2007, 149-154.)

4 Selvityksen toteutus

Selvityksen ideointi alkoi osallistumalla keväällä 2017 Jyväskylän ammattikorkeakoululla opinnäytetyön tulosseminaarin, jonka teki Riitta Laitinen opinnäytetyöstään Valvoijasta valmentajaksi: valmentava työote viranomaistehtävissä, case Keski-Suomen ELY-keskuksen maaseutuyksikkö. Oman alan ja ympäristöterveydenhuollon yksikön osalta valvoijasta valmentajaksi aiheesta kuunneltiin Ville Kekkosen luento Elintarviketieteen valvontaviranomaisten neuvottelupäivänä marraskuussa 2018. Lisäksi perehdyttiin aiheeseen ja tutkimustapoihin kirjallisuuden ja Internet-julkaisujen kautta.

Suunnitteluvaiheessa mietittiin selvityksen laajuutta, rajoituksia, tutkimustapaa ja hahmotettiin kvantitatiivisen tutkimuksen tutkimuskysymykset, tiedonkeruumenetelmä ja kohderyhmät. Lisäksi suunniteltiin elintarvikealan toimijoille ja elintarvikevalvonnan tarkastajille lähetettävien kyselyiden kysymykset. Selvityksen yhtenä tavoitteena on kehittää elintarvikevalvonnan tarkastajien valvovaa työotetta valmentavaksi työotteeksi, jolloin selvitys vaikuttaa elintarvikevalvojien työhön muuttamalla tarkastajien toimintatapoja. Muutosvastarinnan vähentämiseksi haluttiin huomioida muutoksen kohteena olevat elintarvikevalvonnan tarkastajat ja antaa heille mahdollisuus vaikuttaa selvitykseen. Elintarvikealan toimijoiden kyselyn kysymykset olivat kommentoitavana elintarvikevalvonnan tarkastajilla ja kysymyksiä muokattiin saatujen kommenttien mukaan.

Kyselyihin laitettiin strukturoituja kysymyksiä. Vastaajille annettiin myös osassa kysymyksessä mahdollisuus vastata avoimesti muotoilemalla oman vastauksensa, jotta vastaaja pystyisi täydentämään vastaustaan ja saataisiin enemmän tietoa. Kyselyjen vastaajilta ei kerätty taustatietoja, koska niitä ei koettu tarpeelliseksi. Ohjauksen ja

neuvonnan kehittämisen ja kohdentamisen kannalta oleellinen taustatieto olisi ollut, millaista toimintaa elintarvikealan toimija tekee esimerkiksi kahvilatoimintaa, elintarvikemyymälätoimintaa. Toimintaa ei voinut kysyä taustatietona, koska osan tyyppisiä toimintoja on vähän valvonta-alueella ja vastaajat olisivat olleet tunnistettavissa vastauksista, jolloin vastaajien anonyymiyys ei olisi toteutunut ja se olisi ollut vastaajia kohtaan väärin.

Elintarvikealan toimijoiden kyselyyn muodostui 19 kysymystä (ks. liite 1). Kyselyssä osaan kysymyksistä lisättiin esimerkkejä tai tarkennettiin, mitä kysymyksellä tarkoitettiin. Kyselyn kysymyksillä 1-6 ja niiden vastausvaihtoehdoilla haluttiin selvittää elintarvikealan toimijoilta noudattaako tarkastajat Kekkosen luennolla annettua ohjeistusta valmentavan valvojan toimintatavoista tarkastustilanteessa. Kysymyksissä esitetyt toimintatavat tulisi olla rutiininomaisia ja kuulua tarkastajan perustoimintatapoihin tarkastustilanteessa. Kyselyn kysymyksillä 4-5 haluttiin selvittää tarkemmin, kuinka elintarvikevalvonnan tarkastajat hoitavat tarkastuksilla havaittujen epäkohdan/epäkohtien kertomisen ja tarkastuksen tuloksen ilmoittamisen toimijalle. Havaittu epäkohta on elintarvikevalvonnan tarkastajan tarkastuksella havaitsema puute toimipaikassa tai toiminnassa ja mikä voi heikentää elintarviketurvallisuutta. Kyselyn kysymyksillä 7-9 selvitettiin tarkastajien antaman neuvonnan ja ohjeistuksen riittävyyttä ja tarvetta. Kysymyksillä 10-12 haluttiin selvittää, millä tavoin elintarvikealan toimijat toivovat saada ohjeistusta ja neuvontaa ja missä asioissa on neuvonnann tarvetta. Kysymyksillä 13-17 haluttiin selvittää tarkastuksen riittävyyttä ja hyötyä, tarkastajien ammattitaitoa ja tasapuolisuutta. Kysymyksellä 18 haluttiin tietää elintarvikealan toimijoiden mielipide tarkastajien valvojan työotteen kehittamisestä valmentavamaksi. Lopuksi vastaajille annettiin vielä mahdollisuus antaa palautetta Laukaan ympäristöterveydenhuoltoon.

Elintarvikevalvonnan tarkastajien kyselyyn muodostui 14 kysymystä (ks. liite 2). Tarkastajien kyselyssä kysyttiin osittain samoista asioista kuin elintarvikealan toimijoiden kyselyssä. Elintarvikevalvonnan tarkastajien kyselyn ensimmäisessä osiossa kysymyksillä 1-7 selvitettiin tarkastajien avoimuutta, ohjaus- ja neuvontatapaa tarkastushetkellä. Kyselyn toisessa osiossa kysymyksillä 8-15 selvitettiin, kuinka elintarvikealan toimijoille annetaan ja annettaisiin jatkossa ohjausta ja neuvontaa. Kyselyssä osaan kysymykseen lisättiin esimerkkejä ja tarkennettiin, mitä kysymyksellä tarkoitettiin.

Työstövaiheessa laadittiin Jyväskylän ammattikorkeakoulun Webropol-ohjelmalla kyselyt valmiiksi elintarvikealan toimijoille ja elintarvikevalvonnan tarkastajille. Webropol-ohjelmalla laadittu kyselylomake lähetettiin elintarvikealan toimijoille ja elintarvikevalvonnan tarkastajille sähköpostitse. Sähköpostiin lisättiin saateteksti, jossa kerrottiin syy kyselylle, annettiin vastauslinkki kyselyyn, kerrottiin vastausajanjakso ja esittäydettiin. Kysely oli elintarvikealan toimijoilla vastattavana 11 päivää maaliskuuhuhtikuussa 2019. Lisäksi kyselyyn vastaamisesta muistutettiin kerran vastausajankohdan aikana. Elintarvikevalvonnan tarkastajille lähetetty kysely oli vastattavana ensin pari viikkoa huhtikuussa 2019 ja ajankohtaa pidennettiin viikolla, koska kyselyyn oli tullut vähäisesti vastauksia.

Kyselyillä saadut vastaukset koottiin ja käsiteltiin Webropol-ohjelmalla. Elintarvikealan toimijoiden kyselyn vastausajan päätyttyä huomioitiin elintarvikealan tarkastajien mukaan otto selvitykseen ja elintarvikevalvonnan tarkastajien kanssa pidettiin palaveri, jossa yhdessä käytiin lävitse elintarvikealan toimijoilta saadut vastaukset ja pohdittiin yhdessä saatujen vastausten merkitystä ja kuinka valvonnassa tulisi saadut vastaukset huomioida. Vastausten läpikäynnin jälkeen aloitettiin tulosten raportointi ja tutkimusongelman ratkaiseminen.

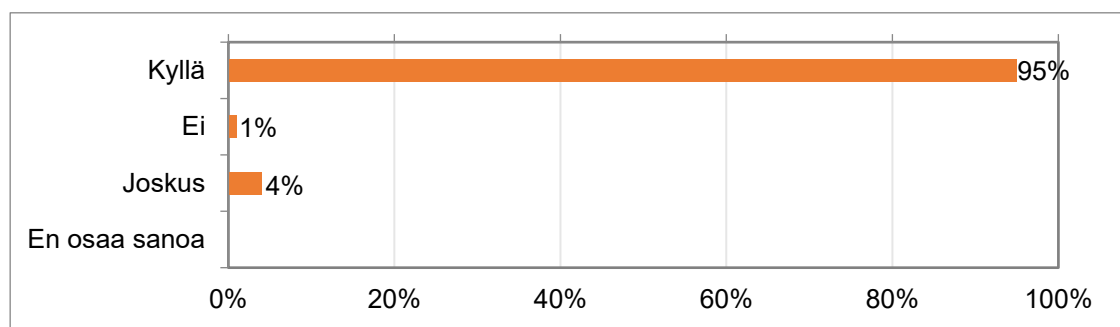
5 Kvantitatiivisen tutkimuksen tulokset

5.1 Toimijoiden kyselyn tulokset

Laukaan ympäristöterveydenhuollon valvonta-alueen elintarvikealan toimijoille lähetettiin sähköpostitse jaettuja kyselyitä yhteensä 180 kpl. Vastauksia kyselyihin saatiin yhteensä 74 kpl eli 41 % kyselyn vastaanottaneesta vastasi kyselyyn.

Vastaajalta kysyttiin ensimmäisenä seuraavasti: tarkastajan tultua toimipakkaanne, hän esittäytyy ja kertoo, mitä asiaa on hoitamassa? Asian esittelyllä tässä kysymyksessä tarkoitettiin esimerkiksi elintarvikevalvonnan valvontasuunnitelmallista tarkastusta, suunnitelmallista näytteenottoa. Kysymyksellä haluttiin selvittää kokevatko toimijat tarkastajan käynnin toimipaikassa alkavan selkeästi ja toteutuuko Kekkonen esityksessä esiin tuoma kohteliaisuus ja avoimuus tarkastuksella. Kyselyn vastaajista 74

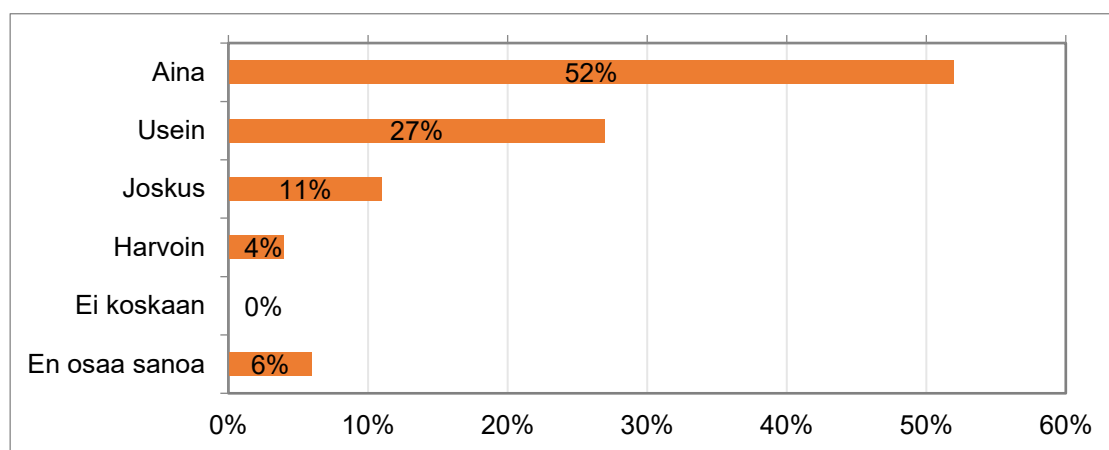
kpl vastasi kysymykseen. (Ks. kuvio 1.) Vastaajista 95 % vastasi, että tarkastaja hoitaa esittäytymisen ja asian esittelyn tultuaan toimipaikkaan. Vain yksi prosentti vastasi, ettei esittäytymistä ja asian esittelyä tehdä ollenkaan. Vastausten perusteella tarkastajat hoitavat erinomaisesti perustoimintatavat tarkastuksen alussa. Elintarvikevalvonnan tarkastajien kanssa pohdittiin palaverissa yhdessä, mistä saattaisi johtua, ettei esittäytymistä ja asian esittelyä tehdä tai osa on kokenut, että tehdään joskus. Palaverissa esille tuli tilanteita, joissa elintarvikealan toimija on vaihtunut kesken tarkastustilanteen ja esittely saattaa jäädä tarkastajalta tekemättä uudelle henkilölle. Toimipaikoissa, joihin kuuluu useampia tarkastuskäyntejä vuodessa, tarkastaja ja syy käyntiin tunnetaan toimipaikassa ja tarkastaja ei ole kokenut tarpeelliseksi esittäytymistä.



Kuvio 1. Elintarvikealan toimijoiden kokemus tarkastajan esittäytymisestä ja tarkastuksen syyn kertomisesta tarkastuksen alussa

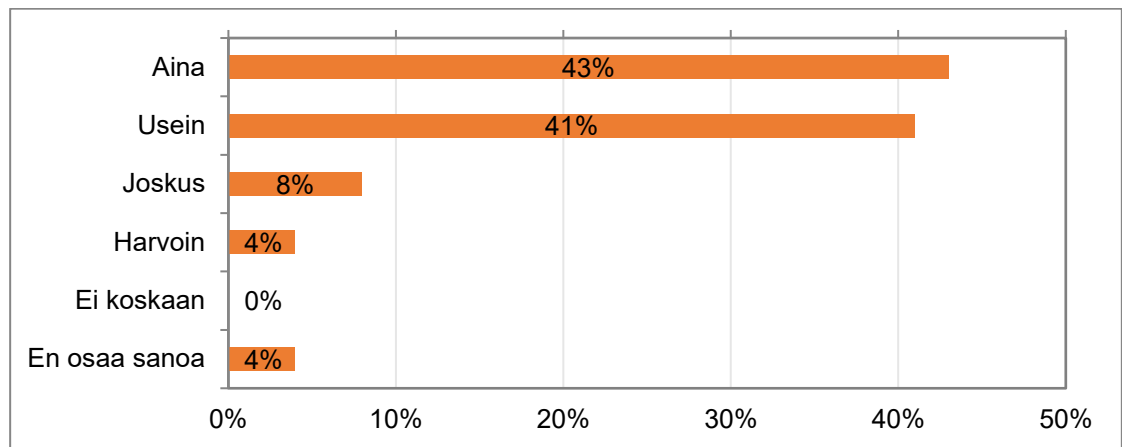
Toisena kysymyksenä elintarvikealan toimijoilta kysyttiin seuraavasti: tarkastaja kertoo tarkastuksen alussa, mitä tarkastuksella tehdään? Esimerkiksi tarkastaja kertoo, että tarkastuksella käydään läpi omavalvontasuunnitelma, kierretään tilat, otetaan näytteitä. Kysymyksellä haluttiin selvittää, kertovatko tarkastajat elintarvikealan toimijalle ensimmäisessä kysymyksessä kysytyn syyn lisäksi tarkemmin tarkastuksen sisältöä ja laajuutta, jotta elintarvikealan toimija käsittäisi tarkastuksen laajuutta ja tarkoitusta. Kekkosen esityksessä esille tuli, että valmentavassa työotteessa tarkastuksen sisältöä avataan tarkastuksen alussa, jotta tarkastukseen tulisi avoimuutta. Kyselyn vastaajista 73 kpl vastasi kysymykseen. (Ks. kuvio 2.) Vastaajista vain 52 % on kokenut, että tarkastuksen sisältöä avataan tarkastuskäynnin alussa.

Vastausprosentteista on havaittavissa, että vastauksista 48 % on jakautunut vastausvaihtoehtoille usein, joskus, harvoin ja en osaa sanoa. Vastausten perusteella vaikuttaa, että käytäntö tarkastuksen sisällön kerronnasta ei ole rutiininomaista tarkastajilla, koska melkein puolet vastaajista ei kokenut, että tarkastuksen sisältöä heille avataan aina tarkastuksen alussa. Hyvä tulos oli, että kukaan ei kokenut, etteikö tarkastuksen sisältöä ole koskaan avattu.



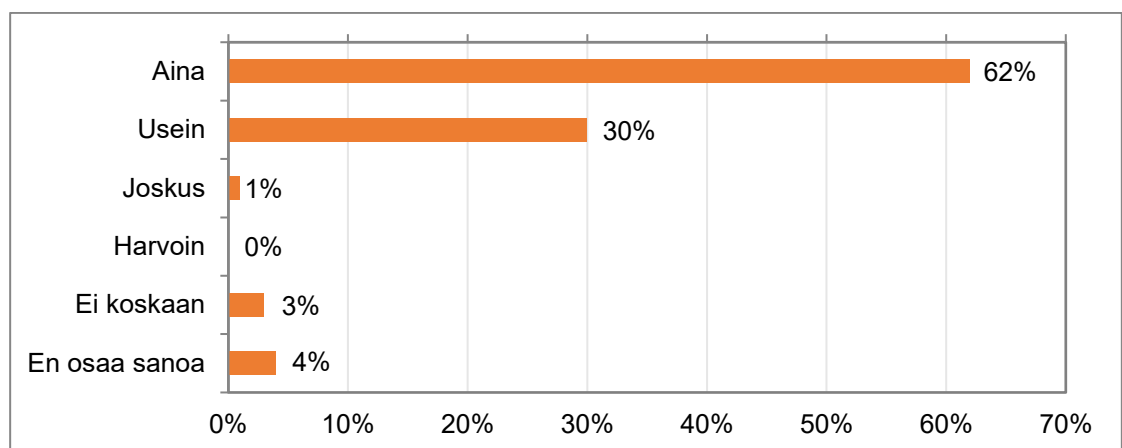
Kuvio 2. Kuinka usein tarkastajat kertovat tarkastuksen alussa tarkemmin tarkastuksen sisällöstä elintarvikealan toimijalle

Tarkastuksen etenemisen onnistumista sujuvasti haluttiin selvittää kolmannella kysymyksellä seuraavasti: tarkastus etenee selkeästi? Selkeydellä tarkoitetaan tarkastuksen osa-alueiden toteuttamista selkeästi järjestyksessä, esimerkiksi ensin tehdään haastattelua, tämän jälkeen käydään paperiasioita lävitse, tämän jälkeen kierretään tilat järjestyksessä läpi ja ei kuljeta tiloissa edestakaisin. Kyselyn vastaajista 74 kpl vastasi kysymykseen. (Ks. kuvio 3.) Vastaajista 43 % vastasi, että tarkastus on aina sujunut sujuvasti ja vastaajista 41 % vastasi usein sujuneen. Kukaan ei ollut kokenut, ettei tarkastus olisi sujunut sujuvasti, mutta 4 % vastaajista oli valinnut, ettei osaa sanoa. Syy en osaa sanoa-vaihtoehdon valitsemiselle voi olla se, että kyselyn vastaaja voi olla henkilö, joka ei ole koskaan osallistunut tarkastukseen ja tämän vuoksi kyselyyn olisi ollut hyvä lisätä en ole osallistunut tarkastukseen -vaihtoehto. Aina ja usein vastausmäärien perusteella tarkastukset on onnistuttu enimmäkseen hoitamaan sujuvasti.



Kuvio 3. Tarkastuksen eteneminen selkeästi elintarvikealan toimijoiden kokemana

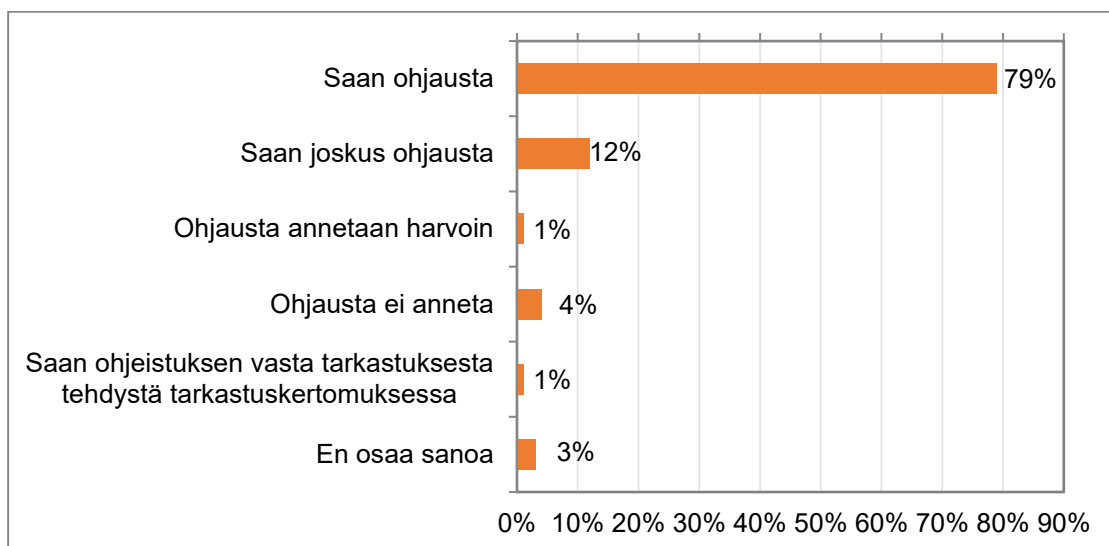
Kekkosen esityksen mukaan valmentavaan työtteen toimintatapoihin kuuluu elintarvikealan toimijalle tarkastuksella havaittujen epäkohtien kertominen ja tarkentaminen, miksi epäkohta on saatava kuntoon. Kyseisillä toimintatavoilla elintarvikealan toimija ymmärtää sen, mitä vaikutusta epäkohdalla voi olla elintarvikeeturvallisuuteen toimipaikassa tai toiminnassa ja minkä vuoksi epäkohta on tärkeää korjata. Kysymys neljä esitettiin kyselyssä seuraavasti: jos tarkastaja havaitsee toiminnassanne tai toimipaikassanne epäkohtia/puutteita, kerrotaanko teille, miksi epäkohdat on olennaista saada kuntoon? Kyselyn vastaajista 74 kpl vastasi kysymykseen. (Ks. kuvio 4.)



Kuvio 4. Kuinka usein elintarvikevalvonnan tarkastajat selventävät elintarvikealan toimijalle syytä, miksi tarkastuksella havaitut epäkohdat on saatava kuntoon

Kysymyksen neljä aina ja usein vastausprosenttien jakautumisen perusteella elintarvikealan toimijoille on selvennetty hyvin syy epäkohtien korjaamiselle. Epäkohtien korjaamisen syyn selventäminen elintarvikealan toimijalle kehittää toimijan osaamista ja lisää elintarvikealan toimijan kehittymistä vastuullisemmaksi elintarviketoiminnassaan.

Kyselyn kysymyksellä viisi selvitettiin, saako elintarvikealan toimija tarkastajalta ohjeistusta tarkastuksella havaitun epäkohdan korjaamiseen. Lisäksi selvitettiin, päätyykö ohjauksen antaminen yleisemmin elintarvikealan toimijalle tarkastuksen jälkeen lähetettävään tarkastuksen toteutuksesta kertovaan tarkastuskertomukseen, mikä kertoisi siitä, että myös valvojan on pitänyt selvittää epäkohdan korjaustapaa ennen kuin on pystynyt antamaan elintarvikealan toimijalle ohjausta. Tämä osaltaan kertoisi sitä, että tarvitsisiko tarkastajat koulutusta lisää, jotta pystyisivät antamaan ohjeistusta elintarvikealan toimijoille heti tarkastuksen päätyttyä. Ohjeistuksen antaminen tarkastuksella havaitun epäkohdan korjaamiseen on tärkeää, jotta elintarvikealan toimija pystyy aloittamaan korjaustoimenpiteet nopeasti, korjaustoimenpiteet onnistuisivat oikein ja tehokkaasti kustannukset huomioiden ja jotta elintarvikealan toimija pystyisi korjaamaan epäkohdan riittävästi niin, että elintarviketurvallisuus toteutuisi. Ohjauksen antamisella pyritään myös välttämään vääränlainen korjaaminen, joka elintarviketurvallisuus huomioiden on väärin tai puutteellisesti toteutettu ja näin ollen aiheuttaa elintarvikealan toimijalle turhaa työtä ja kustannuksia. Kyselyn vastaajista 74 kpl vastasi kysymykseen. (Ks. kuvio 5.)

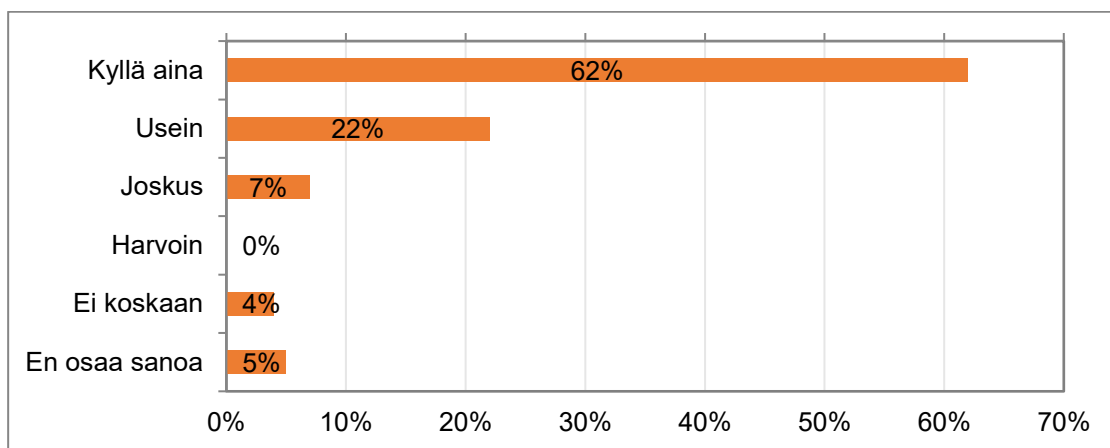


Kuvio 5. Kuinka usein elintarvikevalvonnan tarkastaja antaa elintarvikealan toimijalle ohjeistusta tarkastuksella havaitun epäkohdan korjaamiseen

Suurin osa vastaajista 79 % vastasi, että tarkastajat ovat antaneet ohjausta havaitun epäkohdan korjaamiseen. Vain yksi prosentti eli yksi vastaaja vastasi saavansa ohjauksen vasta tarkastuksen jälkeen toimitetussa tarkastuskertomuksessa. Vastauksen perusteella vaikuttaa, että tarkastajat osaavat ja tietävät, kuinka epäkohdat korjataan. Huolestuttavaa tuloksissa on kuitenkin se, että 4 % vastasi, ettei koskaan saa ohjausta, 1 % vastasi harvoin saavansa ohjauksen ja 12 % joskus saa ohjausta havaitun epäkohdan korjaamiseen eli vastausten perusteella nämä vastaajat eivät saa edes tarkastuksen jälkeen lähetettävässä tarkastuskertomuksessa ohjausta epäkohdan korjaamiseen. Ohjaus epäkohdan korjaamiseen tulee aina antaa elintarvikealan toimijalle, vaikka vasta tarkastuskertomuksessa, mikäli juuri tarkastus hetkellä ohjaus ei onnistu ja tarkastuskertomus toimitetaan sähköisesti nopeasti elintarvikealan toimijalle. Ohjauksen antaminen elintarvikealan toimijoille kuuluu jokaisen elintarvikevalvonnan tarkastajan tehtäviin. Elintarviketurvallisuuden takaamiseksi ja elintarvikealan toimijoiden elintarviketoiminnasta vastuun ottamisen kannalta on tärkeää, että kaikki toimijat saavat ohjausta elintarvikevalvonnan tarkastajalta.

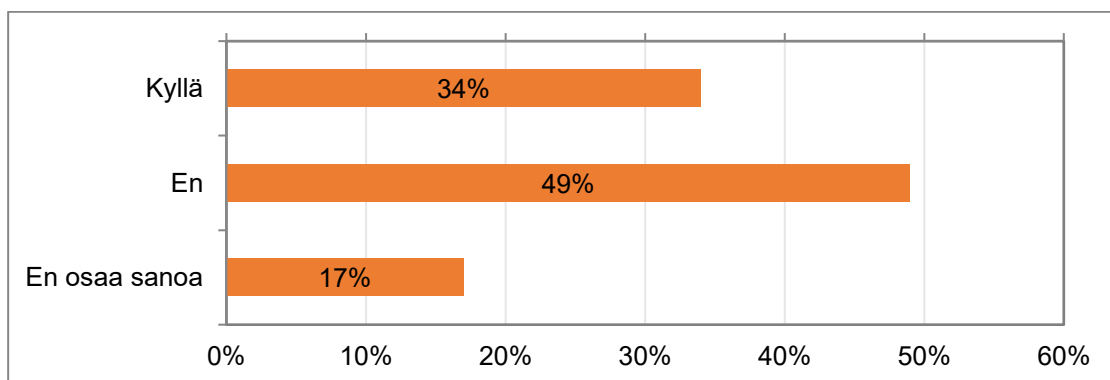
Kysymys kuusi esitettiin kyselyssä seuraavassa muodossa, saatteko tarkastuksen lopussa tiedon, minkä arvosanan/hymynaaman toimipaikkanne saa tarkastuksesta kulluttajille näkyvään Oiva-raporttiin? Mikäli tarkastus on saatu kokonaisuudessaan

tehtyä toimipaikassa, tulisi tarkastettavista asioista muodostuva Oiva-arvosana ilmoittaa tarkastuksen päätyttyä, jotta elintarvikealan toimija pystyisi heti alkamaan vaikuttamaan toiminnoillaan parempaan elintarviketurvallisuuteen, mikäli havaitaan elintarviketurvallisuuteen vaikuttavia epäkohtia. Joskus esimerkiksi toimipaikan toimintaan liittyviä asiakirjoja saatetaan tarkastaa toimipaikassa käynnin jälkeen toimistolla, mikäli tarkastukseen ei tarvita elintarvikealan toimijaa ja jotta elintarvikealan toimija voi jatkaa työtään. Tällöin Oiva-arviota tarkastuksesta ei pysty antamaan ennen kuin tarkastus on tehty asiakirjojenkin osalta loppuun. Elintarvikealan toimijalle tieto Oiva-arvosanasta tulee tulla ennen kuin tieto tulee näkyviin kuluttajille. Kyselyn vastaajista 74 kpl vastasi kysymykseen. (Ks. kuvio 6.) Vastaajista 62 % vastasi, että Oiva-arvio tarkastuksesta on aina ilmoitettu tarkastuksen päätyttyä. Vastaajista 22 % vastasi usein ja 7 % vastasi joskus saavansa tiedon Oiva-arviosta heti tarkastuksen jälkeen. Vastauksista hämmennystä luo se, että vastaajista 4 % vastasi, ettei koskaan saa Oiva-arviota heti tarkastuksen jälkeen. Jokaisella toimipaikan tarkastuskäynnillä ei ole tilannetta, jossa tarkastuskäynnin jälkeen tehtäisiin vielä tarkastukseen kuuluvaa asiakirjatarkastusta tai muuta tarkastukseen liittyvää selvitystyötä, joka selittäisi sen, ettei Oiva-arviota kerrota heti toimipaikan tarkastuskäynnin lopussa. Myöskään elintarviketarkastajien osaamattomuus ei saisi olla syy, ettei Oiva-arviota osata kertoa koskaan tarkastuksen jälkeen. Vastausten jakautumisessa on huomioitava, että vastaajana saattaa olla sellaisen toimipaikan elintarvikealan toimija, jonka toiminta on vasta alkanut ja johon ei ole tehty vielä useampia tarkastuksia ja ensimmäiseen tarkastukseen on voinut kuulua asiakirjatarkastusta tai muuta selvitystyötä tarkastuskäynnin jälkeen.



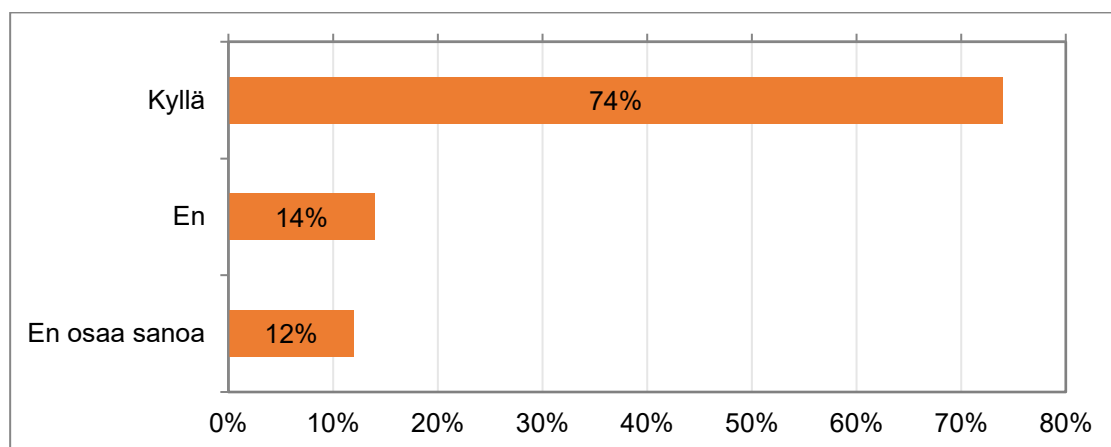
Kuvio 6. Elintarvikealan toimijoiden kokemus siitä, että antaako elintarvikevalvonnan tarkastaja toimipaikan tarkastuksesta muodostuvan Oiva-arvion tarkastuksen päätyttyä

Elintarvikealan toimijoiden ohjaustarvetta selvitettiin kyselyssä kysymyksellä seitsemän, koetteko tarvitsevanne enemmän tietoa ja ohjeistusta toimintaan tai elintarvikelainsäädännöstä ja siihen liittyvistä ohjeista? Kyselyn vastaajista 74 kpl vastasi kysymykseen. (Ks. kuvio 7.) Vastaajista 49 % vastasi, ettei tarvitse tietoa ja ohjeistusta toimintaan, elintarvikelainsäädännöstä tai siihen liittyvistä ohjeista. Vastaajista 34 % vastasi, että heillä olisi ohjaustarvetta. Ohjaustarpeen tarvitsijoiden määrä koetaan suureksi, kun mietitään, että ohjausta lisäämällä voitaisiin mahdollisesti kehittää näiden vastaajien toimipaikkojen elintarvikelainsäädännön osaamista ja näin ollen myös elintarviketurvallisuutta toimipaikoissa.



Kuvio 7. Elintarvikealan toimijoiden tarve saada lisää ohjeistusta toimintaan tai elintarvikelainsäädännöstä ja siihen liittyvistä ohjeista

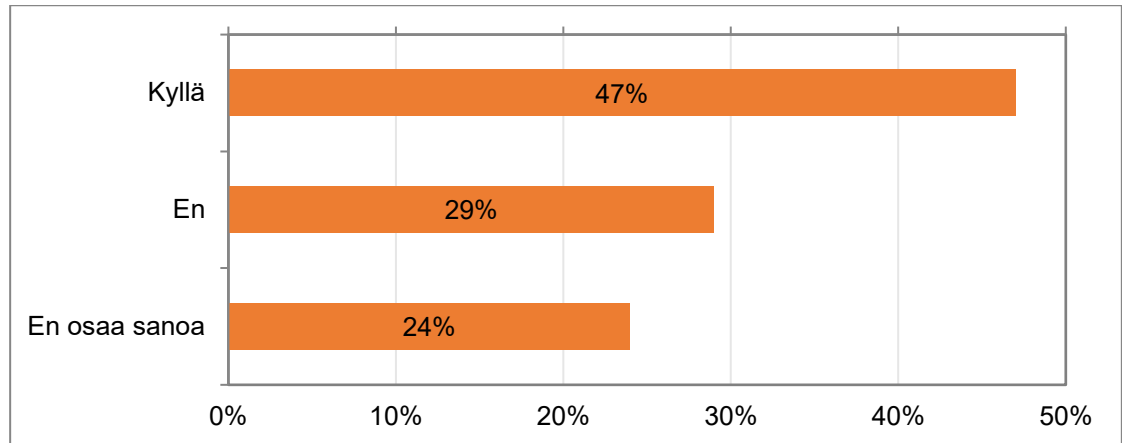
Elintarvikevalvonnan tarkastajien ohjauksen tarjoamisen riittävyyttä elintarvikealan toimijoille selvitettiin kysymyksellä kahdeksan, koetteko saavanne tarkastajalta riittävästi neuvontaa ja ohjeistusta toimintaan tai elintarvikelainsäädännöstä ja siihen liittyvistä ohjeista. Kyselyn vastaajista 74 kpl vastasi kysymykseen. (Ks. kuvio 8.) Vastaajista suuri osa oli sitä mieltä, että saavat riittävästi neuvontaa ja ohjeistusta tarkastajilta. Kyllä vastausmäärän perusteella elintarvike-tarkastajat ovat hoitaneet hyvin neuvonnan ja ohjauksen antamisen elintarvikealan toimijoille. Vastaajista 14 % vastasi, ettei saa riittävästi neuvontaa. Ei-vastanneiden osuus tulisi saada 0 %. Elintarvikealan toimijoiden tulisi aina saada ohjausta ja neuvontaa, jotta tietoa siirtyisi elintarvikealan toimijoille ja sen myötä toiminta kehittyisi. Huomioitava on, että vastauksista ei selviä ovatko ei-vastanneet itse kysyneet neuvoa ja sitä ei ole annettu vai onko vastaaja ajatellut, ettei saa tarkastajilta yleistä julkista neuvontaa ja ohjausta.



Kuvio 8. Elintarvikealan toimijoiden kokemus siitä, että saavatko he elintarvikevalvonnan tarkastajalta riittävästi neuvontaa ja ohjeistusta toimintaan, elintarvikelainsäädännöstä ja siihen liittyviin ohjeisiin

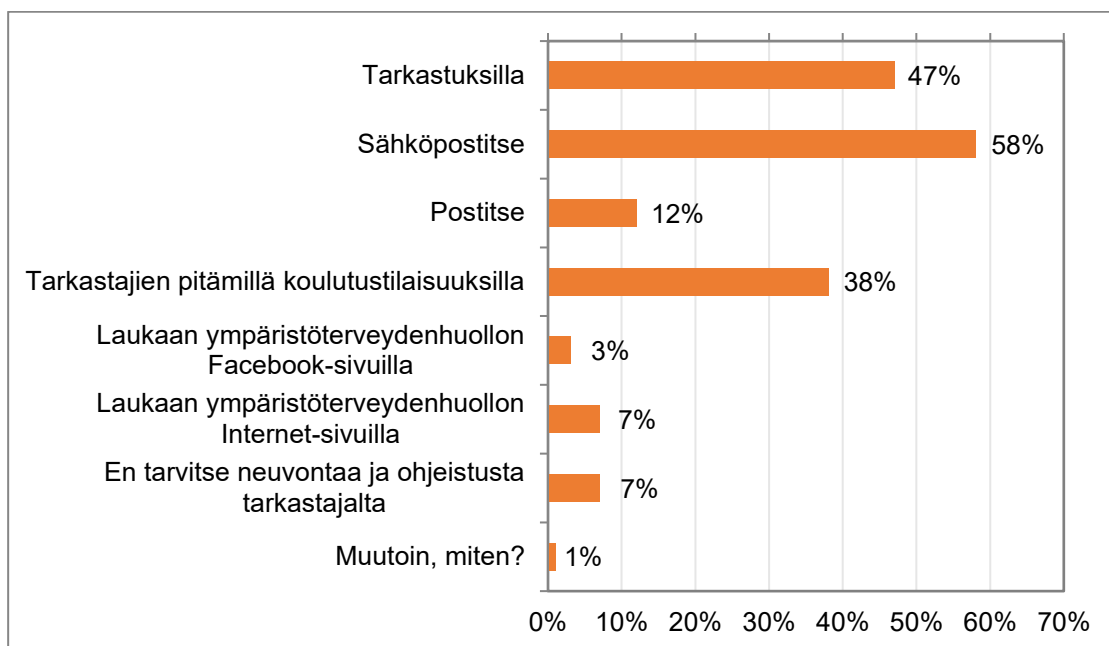
Kyselyssä yhdeksännellä kysymyksellä selvitettiin, haluaisivatko elintarvikealan toimijat saada nykyistä enemmän ohjeistusta tarkastajalta elintarvikelainsäädännöstä ja siihen liittyvistä ohjeista. Edellisen kysymyksen vastaukset osoittivat, että nykytilanne on hyvä, mutta tällä kysymyksellä haluttiin vielä selventää elintarvikealan toimijoiden halukkuutta neuvonnan ja ohjauksen lisäämiselle. Kyselyn vastaajista 74 kpl vastasi kysymykseen. (Ks. kuvio 9.) Vastaajista 47 % halusi tarkastajalta ohjeistusta

enemmän nykyisestä, joka osoittaa, että tarkastajien tulisi lisätä ohjeistusten antamista. Yli puolet vastauksista jakautui en - ja en osaa sanoa - vastausvaihtoehdoille.



Kuvio 9. Elintarvikealan toimijoiden tarve saada elintarvikevalvonnan tarkastajalta lisää ohjeistusta elintarvikelainsäädännöstä ja siihen liittyvistä ohjeista

Ohjaustarpeen selvittämisen jälkeen haluttiin tietää, kuinka elintarvikealan toimijat haluaisivat saada ohjausta ja neuvontaa. Haluttiin myös selvittää, onko nykyinen tarkastajien toimintatapa, joka kuvattu kohdassa 2.2, riittävä elintarvikealan toimijoille vai pitäisikö Laukaan ympäristöterveydenhuollossa kehittää neuvonnan ja ohjauksen antotapaa. Ohjauksen antotapaa selvitettiin kysymyksellä, kuinka haluaisitte saada tarkastajalta neuvontaa ja ohjeistusta elintarvikelainsäädännöstä ja ohjeista? Kyselyn vastaajista 73 kpl vastasi kysymykseen ja valittujen vastausten lukumäärä oli 126 kpl. (Ks. kuvio 10.)



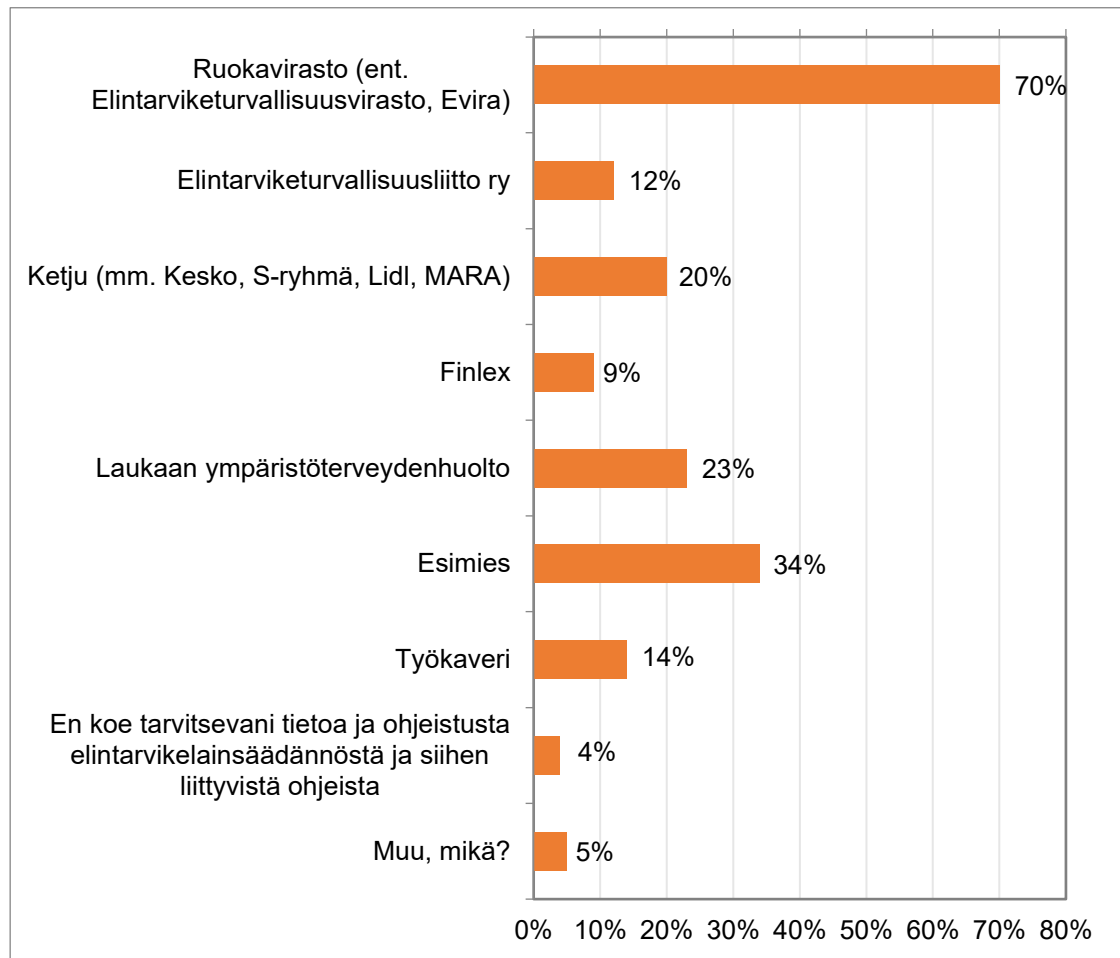
Kuvio 10. Elintarvikealan toimijoiden toivoma ohjauksen ja neuvonnan antotapa elintarvikelainsäädännöstä ja ohjeista

Suurin osa elintarvikealan toimijoista toivoi saavansa ohjeistusta ja neuvontaa sähköpostitse ja toiseksi eniten vastaajista halusi saada ohjeistuksen toimipaikan tarkastuksilla. Kolmanneksi eniten vastaajat olivat valinneet tarkastajien pitämät koulutustilaisuudet. Yllättävää oli, että vielä nykypäivänä sähköisten järjestelmien kehittyttyä neljänneksi eniten toivottiin ohjeistusta ja neuvontaa postitse. Laukaan ympäristöterveydenhuollolla on Facebook-sivu, mutta se on vähäisellä käytöllä. Kyselyn kysymyksellä haluttiin selvittää myös, tulisiko Facebook-sivua alkaa käyttämään neuvonnan ja ohjauksen kanavana, mutta vain 3 % vastaajista valitsi, että Facebook olisi mieluinen kanava saada ohjeistusta ja neuvontaa. Myöskään Laukaan ympäristöterveydenhuollon Internet-sivut eivät saaneet kannatusta, kun vain 7 % vastaajista haluaisi Laukaan ympäristöterveydenhuollon sivujen kautta saada neuvontaa ja ohjeistusta. Vastaajista 1 % eli 1 vastaaja oli valinnut vastausvaihtoehdoista muutoin, miten ja tarkentanut kysyvänsä itse tietoa, mitä tarvitsee. Postitse annettava ohjaus ja neuvonta olisi takapakkia ja kustannustehotonta sähköisten järjestelmien rinnalle ja siihen ei palata Laukaan ympäristöterveydenhuollossa, ellei ole tilanne, että elintarvikealan toimijaa ei pystytä ohjeistamaan ja neuvomaan muutoin. Postitse annettavan neuvonnan ja ohjauksen vuoksi kustannuksia koituisi Laukaan ympäristöterveydenhuollolle

paperista, tulostuksesta, kirjeistä ja postituksesta. Sähköpostin kautta neuvonta ja ohjeistus on todennäköisesti jatkossakin ensisijainen tapa antaa neuvontaa ja jakaa ohjeistusta. Sähköpostin kautta elintarvikealan toimija voi itse päättää, milloin on hyvä hetki hänelle tutustua uusiin ohjeistuksiin. Lisäksi sähköpostilla annettuun neuvontaan elintarvikealan toimija voi palata myöhemmin uudelleen, kun esimerkiksi tarkastuksella annettava neuvonta jää kerta kuulemiseen.

Kyselyssä seuraavaksi elintarvikealan toimijoilta haluttiin tietää, mistä aiheista he tarvitsevat ohjeistusta ja neuvontaa. Kyselyssä kysymys esitettiin muodossa, mistä aiheista koette tarvitsevanne ohjeistusta ja neuvontaa. Vastauksia avoimeen kysymykseen tuli 24 kpl. Vastauksista selkeästi eniten tuotiin esille tarve saada tietoa elintarvikelainsäädännön muutoksista ja muuttuvista ohjeista. Lisäksi tarkennettiin, että toimipaikan omavalvonnasta olisi tarve saada ohjeistusta ja neuvontaa. Vastauksista esiin tulleet aiheet olivat suurimmalta osalta laajoja alueita/aiheita kuten elintarvikelainsäädäntö.

Seuraavaksi kyselyn kysymyksellä haluttiin selvittää, mistä elintarvikealan toimijat haavevat tietoa toimintaansa. Samalla vastauksista nähtäisiin, ovatko vastaajat tiedostaneet, mistä kaikkialta ohjeistusta ja neuvontaa voi saada. Kysymys esitettiin muodossa, mistä nykyään haette tietoa ja ohjeistusta elintarvikelainsäädännöstä ja siihen liittyvistä ohjeista. Kysymykseen vastasi 74 vastaajaa ja vastauksia tuli 142 kpl. (Ks. kuvio 11.)

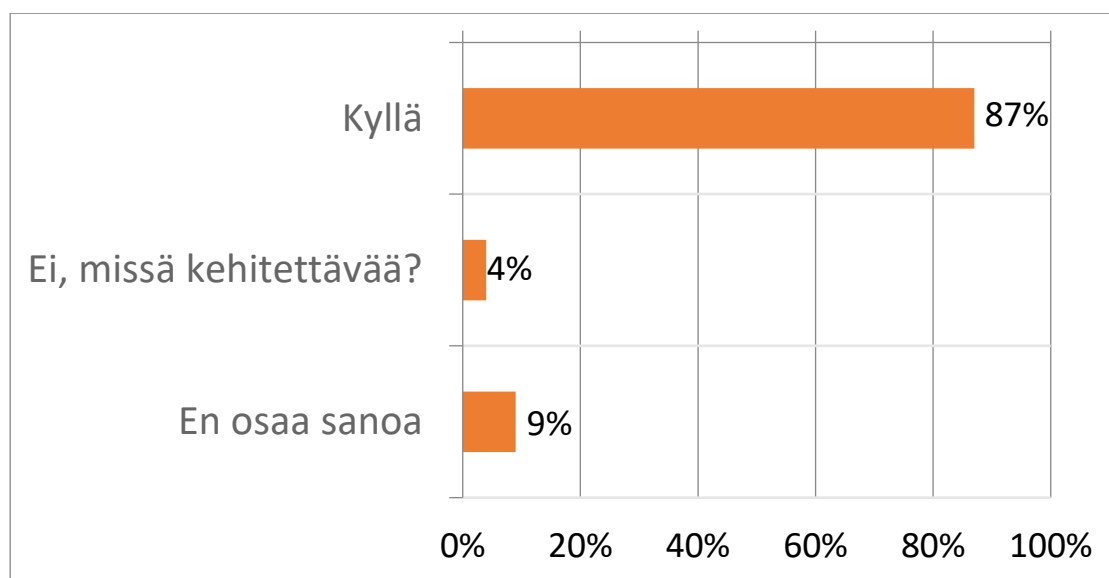


Kuvio 11. Lähteet, joista elintarvikealan toimijat hakevat tietoa ja ohjeistusta elintarvikelainsäädännöstä ja siihen liittyvistä ohjeista

Suurin osa 70 % vastaajista hakee ohjeistusta ja neuvontaa Ruokavirastolta. Seuraavaksi eniten tietoa pyydetään esimieheltä. Kolmanneksi eniten tietoa haetaan Laukaan ympäristöterveydenhuollolta. Laukaan ympäristöterveydenhuolto on kärkipäässä tiedon ja ohjauksen lähteenä, mikä antaa perustetta kehittää elintarvikealan toimijoiden neuvonnan ja ohjauksen saantia. Neljänneksi eniten tietoa ja ohjausta haetaan ketjulta. Finlex, joka on oikeusministeriön omistama oikeudellisen aineiston julkinen ja maksuton Internet-palvelu, sai vain 9 % vastauksista ja oli häntäpäässä vastausmääristä. Se osoittaa, ettei elintarvikealan toimijat hae suoraa lakitekstiä. Muu, mikä-vastausvaihtoehto sai 5 % vastauksista ja esille tuli tiedon ja ohjeistuksen haku Elintarvike ja Terveys-lehdeeltä, Lihakeskusliitolta, MaRa:lta (matkailu-, majoitus-, ravintola- ja vapaa-ajanpalvelualan sekä niihin liittyvän hyvinvointipalvelualan yrittäjien ja työnantajien edunvalvoja ja työmarkkinajärjestö), PTY:stä

(Päivittäistavarakauppa ry on jäsenyritystensä ja päivittäistavarakaupan edunvalvoja). Huolestuttavaa oli, että 4 % vastauksia tuli myös vastausvaihtoehdolle -en koe tarvitsevani neuvoa ja ohjeistusta. Huolestuttavaa siitä tekee sen, että elintarvikelainsäädäntöön, ohjeistuksiin ja käytänteisiin tulee vuosittain muutoksia ja mikäli tiedossa ei pysy ajan tasalla jää tieto puuttumaan ja samalla saattaa tehdä elintarvikelainsäädännön vastaisesti elintarvikealantoimintaa tai heikentää elintarviketurvallisuutta elintarviketoiminnassa tai –toimipaikassa.

Elintarvikealan toimijoiden kokemusta tarkastajan pätevyydestä selvitettiin kysymyksellä seuraavasti: oliko toimipaikassanne tarkastuksen tehnyt tai yhteydenottoonne vastannut tarkastaja asiantunteva ja ammattitaitoinen? Kyselyn vastaajista 74 kpl vastasi kysymykseen. (Ks. kuvio 12.)

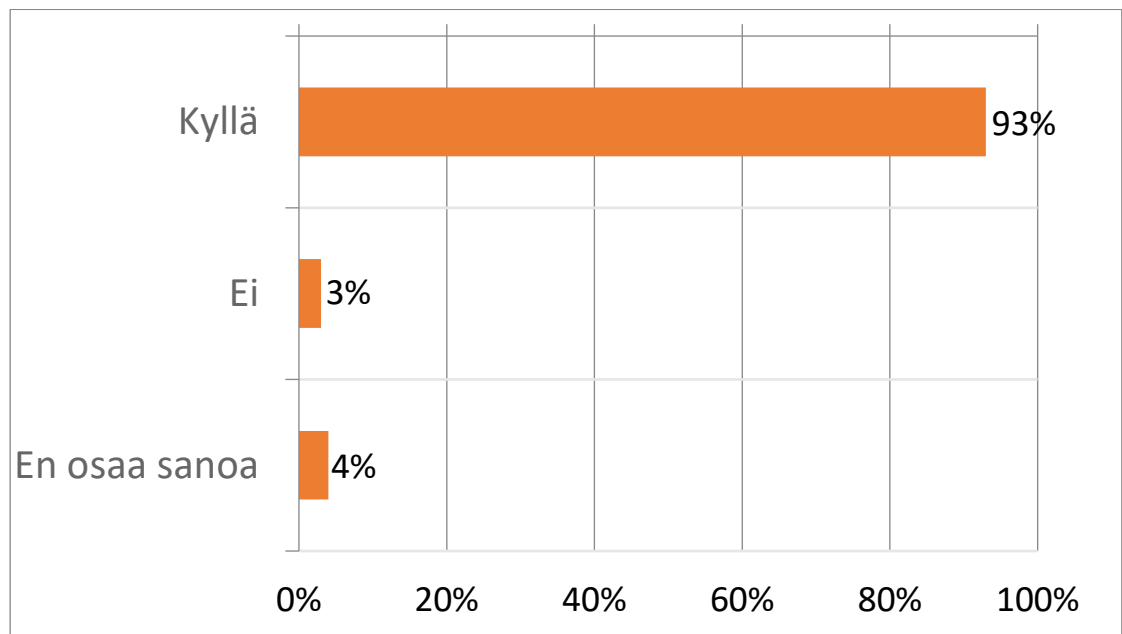


Kuvio 12. Elintarvikealan toimijoiden kokemus siitä, oliko yhteydenottoon vastannut tai tarkastuksen tehnyt tarkastaja asiantunteva ja ammattitaitoinen

Suurin osa vastaajasta kokee, että elintarvikealan toimijan toimipaikkaan tarkastuksen tehnyt tai yhteydenottoon vastannut tarkastaja oli ammattitaitoinen ja asiantunteva. Tämä on hyvä tulos ja osoittaa tarkastajien osaavan asiansa ja koulutautuvan riittävästi pysyäkseen asiantuntevina ja ammattitaitoisina. Vastaajista 9 % ei osannut sanoa, tämän vastaajamäärän osuus voi johtua siitä, että välttämättä kaikki, jotka

kyselyyn ovat vastanneet, eivät ole olleet osallisena tarkastuksella tai ottanut yhteyttä tarkastajaan ja osanneet siksi arvioida tarkastajan toimintaa. Vastaajista 4 % eli kaksi vastaajaa vastasi, ettei tarkastaja ole ollut asiantunteva ja ammattitaitoinen. Vastaaja pystyi täydentämään ei-vastaustaan ja syyksi on mainittu ” yleismaallinen tietämys ei riitä, pitää olla koulutusta taustalla tai työ kokemusta alalta” sekä ”muuten kyllä, mutta tarkastaja ei esittäytynyt eikä suojautunut tarvittavalla tavalla keittiössä kulkiessaan”.

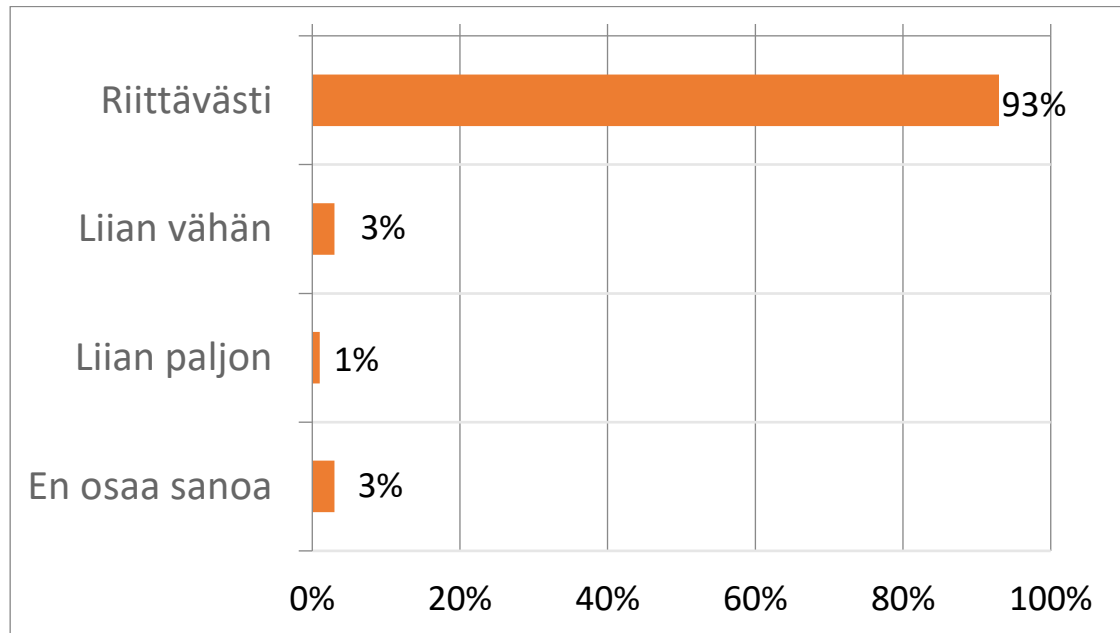
Seuraavaksi selvitettiin tarkastustoiminnan hyödyllisyyttä elintarvikealan toimijalle. Kyselyn vastaajista 74 kpl vastasi kysymykseen. (Ks. kuvio 13.) Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että tarkastustoiminnasta oli ollut hyötyä. Tulos on erittäin positiivinen tieto ja on tärkeää, että tarkastustoiminnasta elintarvikealan toimijat saavat hyötyä ja tarkastus ei jää vain velvoitteeksi. Vain 3 % vastaajista eli vastaajista kaksi oli sitä mieltä, ettei tarkastustoiminnasta ollut hyötyä.



Kuvio 13. Elintarvikealan toimijoiden vastausten jakautuminen kysymykseen, onko tarkastajan tekemät tarkastukset olleet hyödyllisiä

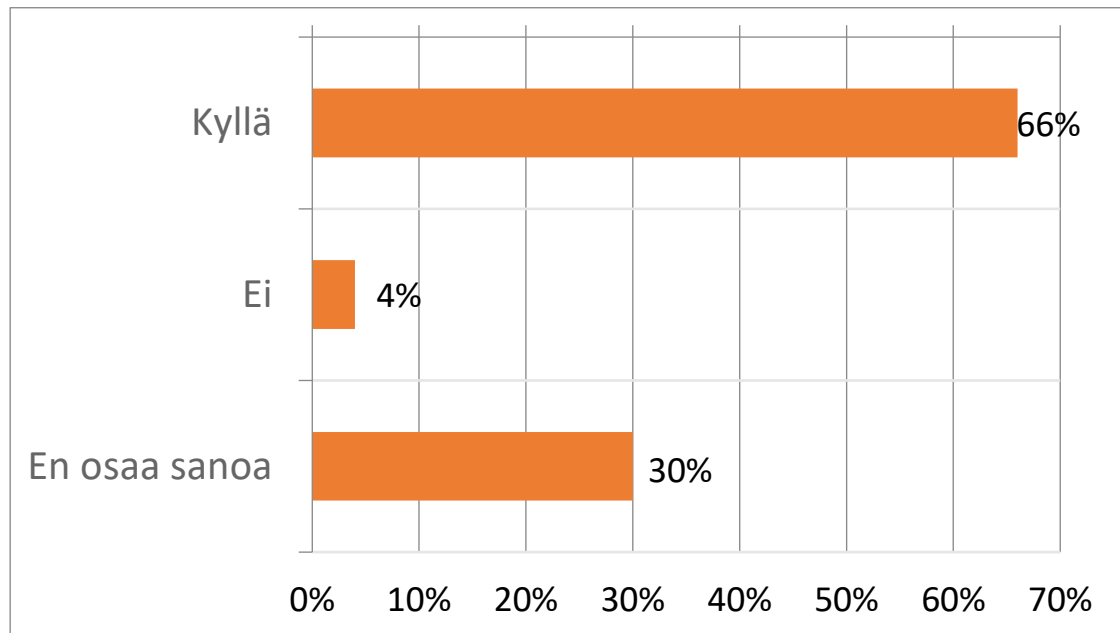
Seuraavaksi selvitettiin kokevatko elintarvikealan toimijat, että heidän toimipaikkoihinsa tehdään tarkastuksia riittävästi. Elintarvikevalvonnan tarkastajien

toteuttamien tarkastusmäärien muodostuminen toimipaikkaan on kuvattu raportin teoreettisessa viitekehyksessä kohdassa 3.1. Kyselyn vastaajista 74 kpl vastasi kysymykseen. (Ks. kuvio 14.) Vastaajista enemmistö vastasi, että tarkastuksia tehdään toimipaikkaan riittävästi. Vastaajista 3 % koki, että tarkastuksia on liian vähän.



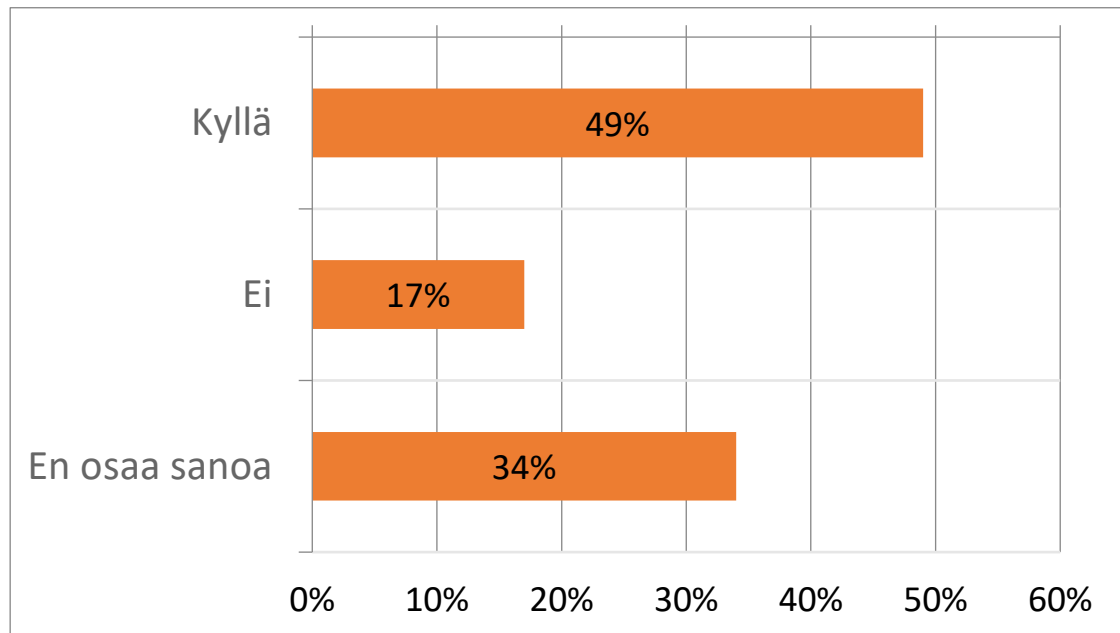
Kuvio 14. Elintarvikealan toimijoiden kokemus toimipaikkojensa tarkastusmäärien riittävydestä

Seuraavaksi selvitettiin, vastaako tarkastajat elintarvikealan toimijoiden yhteydenottoihin riittävän nopeasti. Tällä haluttiin selvittää saako elintarvikealan toimijat neuvontaa ja ohjeistusta toimintaan riittävän nopeasti ja olisiko yhteydenottoihin vastauksissa kehitettävää. Kyselyn vastaajista 74 kpl vastasi kysymykseen. (Ks. kuvio 15.) Kysymykseen tuli paljon en osaa sanoa -vastauksia, johtuneeko siitä, ettei yhteydenotto ole ollut tarpeellista. Enemmistö vastaajista oli sitä mieltä, että tarkastaja vastaa yhteydenottoon riittävän nopeasti. Vain 4 % eli 3 vastaajaa oli sitä mieltä, ettei heidän yhteydenottoonsa ollut vastattu riittävän nopeasti.



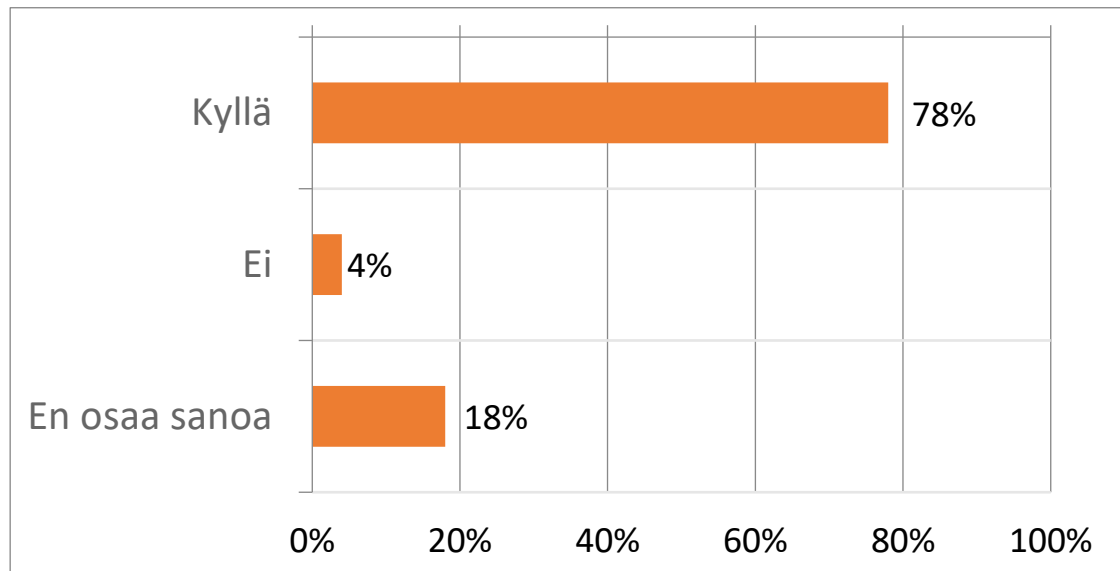
Kuvio 15. Elintarvikealan toimijoiden kokemus siitä, vastaako tarkastajat heidän yhteydenottoihinsa riittävän nopeasti

Seuraavaksi kyselyssä selvitettiin tarkastajien tasapuolisuutta valvontatyössä. Vastajille esitettiin kysymys muodossa, koetteko, että tarkastajat valvovat samaa toimintaa tekeviä toimijoita tasapuolisesti. Kyselyn vastaajista 73 kpl vastasi kysymykseen. (Ks. kuvio 16.) Vastaajista suurin osa vastasi, että valvontatyö on tasapuolista. En osaa sanoa -vastausvaihtoehdon valitsi 34 % vastaajista. Vastaajista 17 % eli 12 vastaajaa vastasi, ettei valvontatyö ole tasapuolista ja vastausten määrä on melko suuri, kun tarkastajan tulee lainkin velvoitteesta kohdella elintarvikealan toimijoita tasapuolisesti (ks. kohta 3.1).



Kuvio 16. Elintarvikealan toimijoiden kokemus tarkastajien tasapuolisesta valvonnasta

Viimeisenä kysymyksenä elintarvikealan toimijoiden kyselyssä vastaajille esitettiin kysymys, tuleeko mielestänne tarkastajan kehittyä enemmän valvojasta toimijoita ohjaavammaksi valmentajaksi? Kyselyn vastaajista 72 kpl vastasi kysymykseen. (Ks. kuvio 17.) Suurin osa vastaajista kannatti tarkastajien kehittymistä valvojasta valmentajaksi. Vain 4 % vastaajista oli sitä mieltä, ettei tarkastajien tulisi muuttua valvojasta valmentajaksi. Kysymyksen kyllä -vastausten määrä osoittaa, että myös elintarvikealan toimijat kannattavat tarkastajien työotteen kehittämistä valvojasta toimijoita ohjaavammaksi valmentajaksi.



Kuvio 17. Elintarvikealan toimijoiden kannatus tarkastajan kehittymiseen valvojasta valmentajaksi

Kyselyn lopussa vastaajille tarjottiin mahdollisuus antaa palautetta Laukaan ympäristöterveydenhuoltoon. Avoimia vastauksia tuli 22 kpl. Useammassa vastauksessa esille tuli positiivisina asioina:

- valmentavan työotteen näkyvyys jo tarkastajien työssä,
- asiantuntevat tarkastajat,
- kannatusta valmentavan työotteen kehittämiseksi,
- ohjeita ja neuvontaa on koettu saaneen tarkastajilta,
- tarkastukset on koettu asiallisiksi ja
- yhteistyö tarkastajien kanssa on koettu sujuvan hyvin.

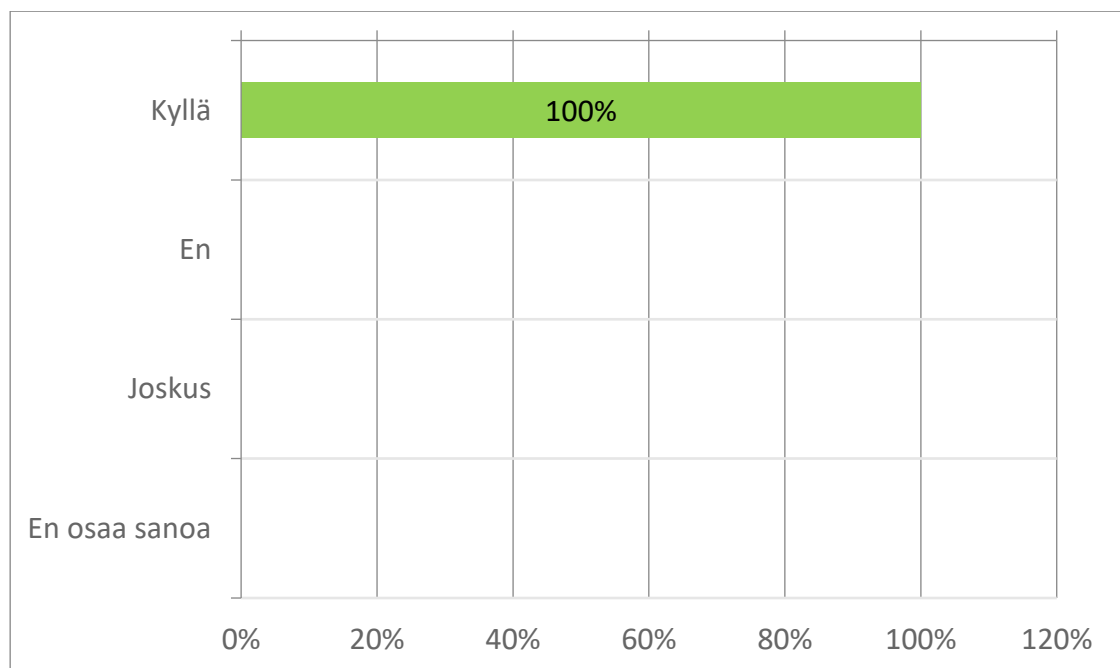
Kolmen vastauksen osalta esille tuli negatiivisina asioina:

- pienien ja isojen yritysten epätasa-arvoinen kohtelu ja lainsäädännön erilainen tulkinta,
- tarkastusten kesto pitkään ja työnteon haittaaminen,
- tarkastajat eivät ole ajan tasalla yrityksen toiminnasta ja
- tarkastajat toimivat eri lailla työvaatetuksen, suojavaatetuksen ja näytteenoton osalta.

5.2 Tarkastajien kyselyn tulokset

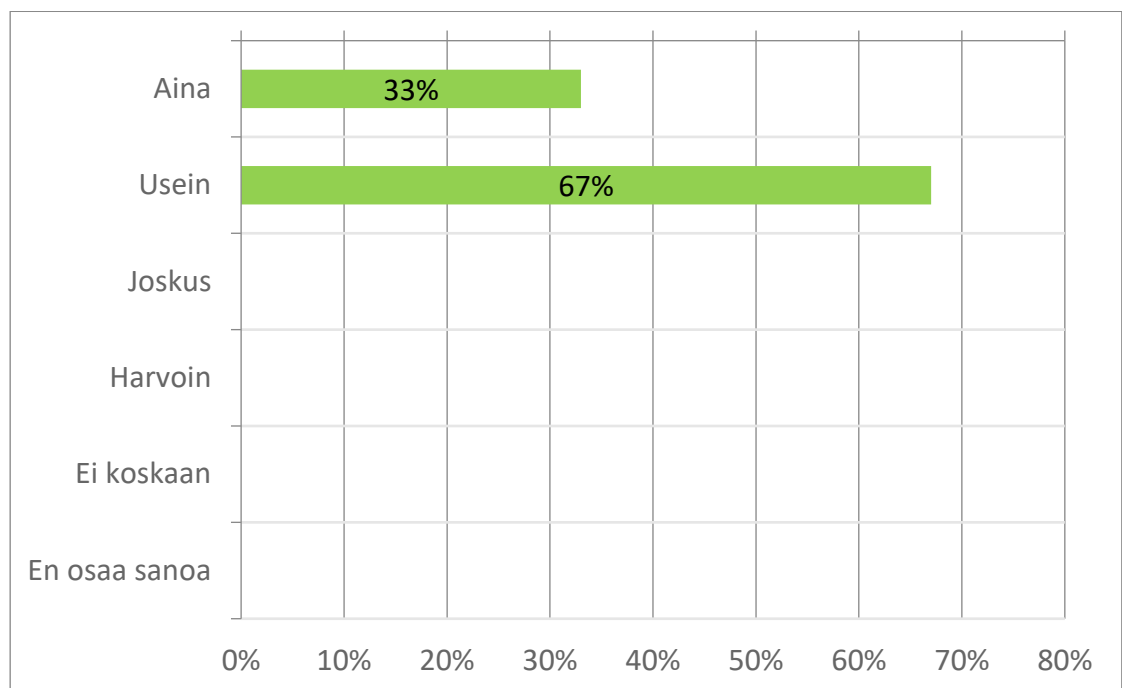
Tarkastajille suunnattu kysely lähetettiin Laukaan ympäristöterveyshuollossa viidelle elintarvikevalvontaa tekeväälle tarkastajalle. Kyselyn vastausajankohtaa jatkettiin, koska nähtiin, ettei vastauksia ollut tullut toivotusti eli, että kaikki elintarvikevalvontaa tekevät tarkastajat vastaisivat. Jatketun vastausajan päätyttyä vastauksia oli kolmelta tarkastajalta ja vastausprosentti jäi 60 % ja oli prosentuaalisesti hyvä, mutta jäi toivotusta määrästä. Kaikki vastaajat vastasivat jokaiseen kyselyn kysymykseen.

Ensimmäisenä kysymyksenä tarkastajilta kysyttiin seuraavasti: kun menet tarkastukselle toimipaikkaan, esittäydytkö ja kerrotko mitä asiaa olet hoitamassa? Vastaajista kaikki vastasivat hoitavansa esittäytymisen elintarvikealan toimijalle ja kertovat, mitä asiaa on tullut tekemään. (Ks. kuvio 18) Myös samaa asiaa kysyttiin elintarvikealan toimijoilta, joista suurin osa oli samaa mieltä, että tarkastajat hoitavat esittäytymisen ja kertovat, mitä asiaa tarkastaja on tullut tekemään (ks. kuvio 1).



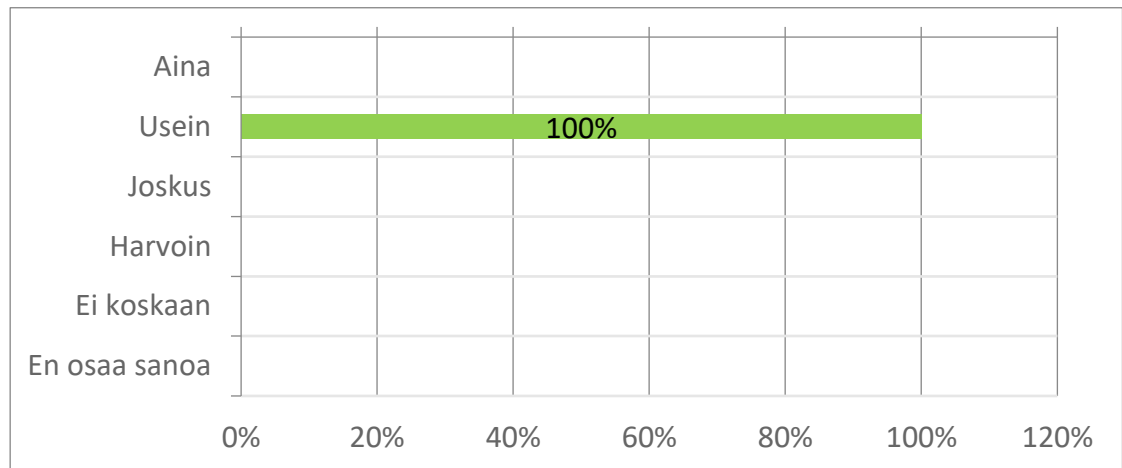
Kuvio 18. Elintarvikevalvonnan tarkastajien esittäytyminen ja tarkastuksen syyn kertominen elintarvikealan toimijalle tarkastuksen alussa

Toisena kysymyksenä tarkastajilta selvitettiin kertovatko he elintarvikealan toimijalle, mitä asioita tarkastuksella tehdään. Vastaajista suurin osa usein kertoo elintarvikealan toimijalle, mitä asioita tarkastuksella tehdään ja 33 % muistaa aina kertoa elintarvikealan toimijalle, mitä asioita tarkastuksella tehdään. (Ks. kuvio 19.) Elintarvikealan toimijoiden kyselyn vastaajista päälle puolet vastasi tarkastajan aina tarkentavan, mitä asioita tarkastuksella tehdään ja seuraavaksi eniten vastauksia oli usein-vastausvaihtoehdolle (ks. kuvio 2.).



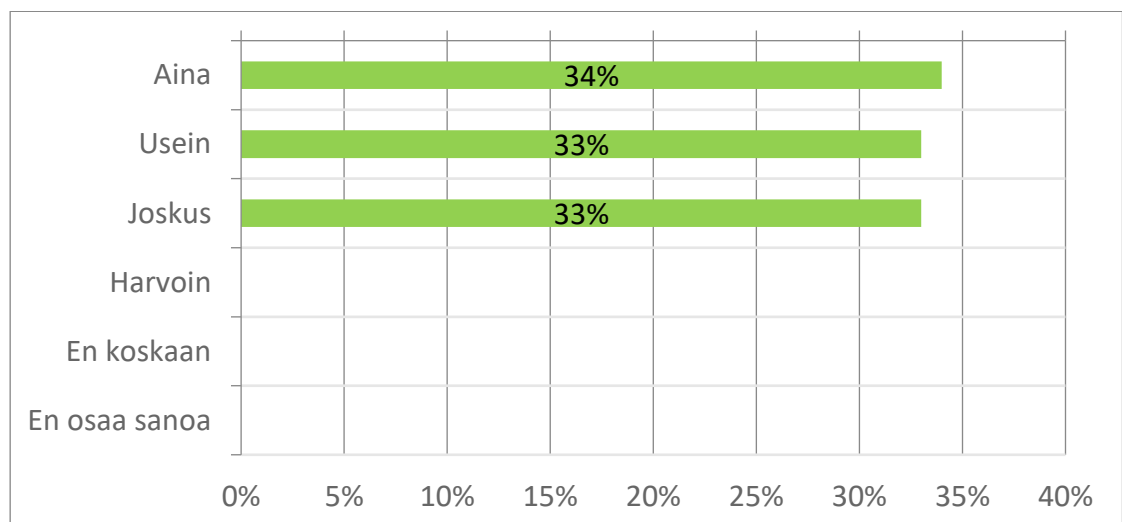
Kuvio 19. Kuinka usein elintarvikevalvonnan tarkastajat kertovat elintarvikealan toimijoille tarkastuksen alussa, mitä asioita tarkastuksella tehdään

Seuraavaksi tarkastajilta selvitettiin hoitavatko he tarkastuksen etenemisen selkeästi. Tällä tarkoitettiin tarkastuksen osioiden esimerkiksi haastattelun, asiakirjojen läpikäynnin, toimipaikan tilojen kiertämisen hoitamista selkeästi järjestyksessä eikä niin, että osioita hoidetaan sekaisin. Kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että he hoitavat tarkastuksen etenemisen usein selkeästi. (Ks. kuvio 20.) Elintarvikealan toimijoilta kysyttäessä asiaa, jakautui heidän vastauksistansa suurin osa melkein tasan aina ja usein-vastausvaihtoehdoille (ks. kuvio 3.).



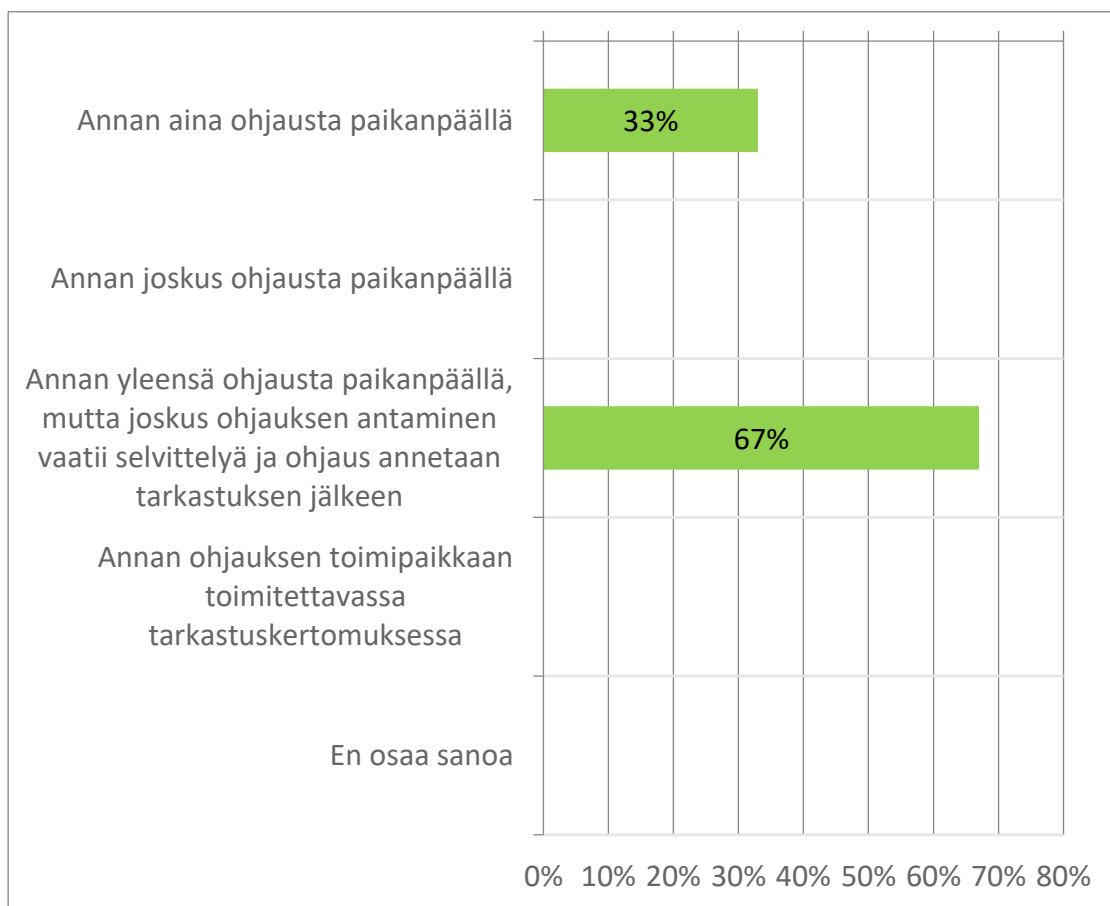
Kuvio 20. Elintarvikevalvonnan tarkastajien tekemän elintarvikevalvonnan tarkastuksen hoitaminen selkeästi elintarvikealan toimijan toimipaikassa

Kekkosen luennolla painotettiin, että elintarvikealan toimijalle tulee kertoa, miksi tarkastuksella havaittu epäkohta on olennaista saada kuntoon. Tarkastajilta selvitettiin kyselyssä, hoitavatko he velvoitteen tarkastuksilla. Vastaukset jakautuivat tasaisesti aina, joskus ja usein vastausvaihtoehtoille. (Ks. kuvio 21.) Elintarvikealan toimijoista suurin osa vastasi aina ja toiseksi eniten usein saavansa tiedon, miksi tarkastuksella havaittu epäkohta on saatava kuntoon (ks. kuvio 4.).



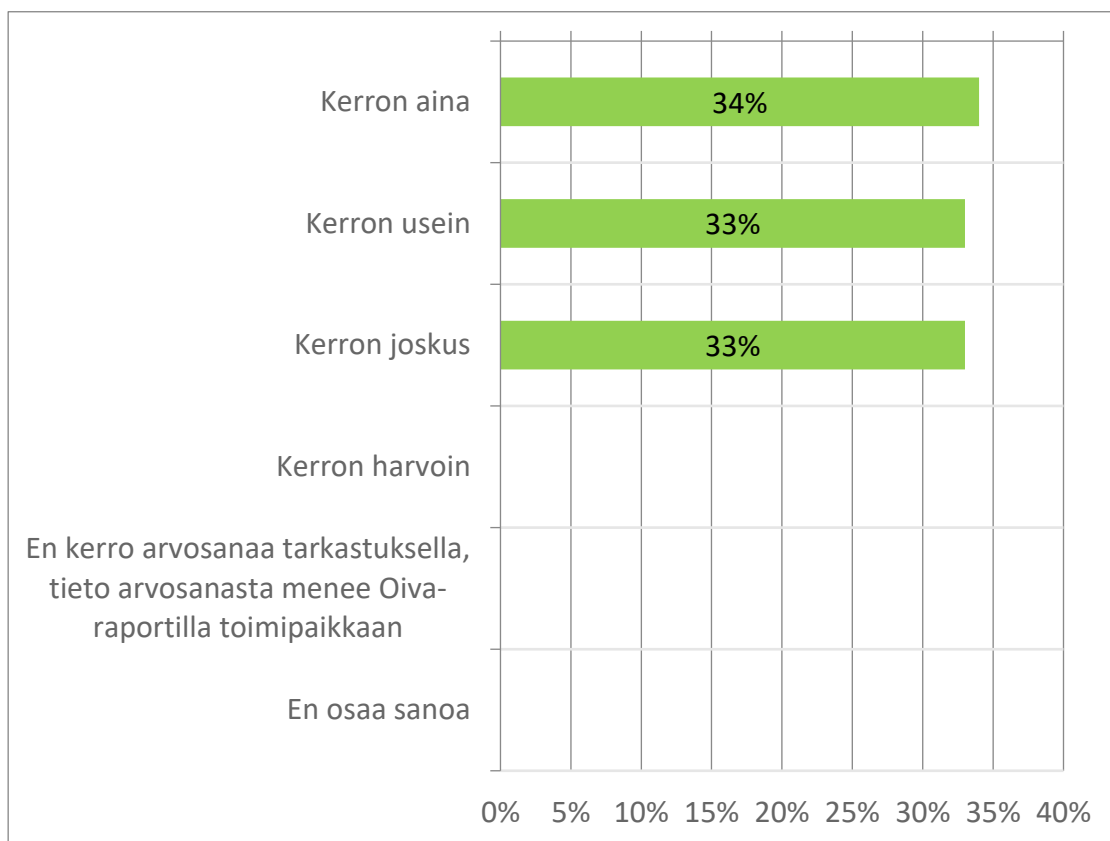
Kuvio 21. Kuinka usein elintarvikealan toimijalle välittyy elintarvikevalvonnan tarkastajalta tarkastuksella tieto, miksi tarkastuksella havaittu epäkohta on olennaista saada kuntoon

Tarkastuksella havaittujen epäkohtien osalta selvitettiin, pystyvätkö tarkastajat ohjeistamaan tarkastushetkellä elintarvikealan toimijalle, kuinka havaitut epäkohdat voisi korjata. Toimipaikan elintarviketurvallisuuden kannalta tärkeintä on, että havaittu epäkohta korjataan ja elintarvikealan toimija saa tiedon, kuinka havaittu epäkohta korjataan lain edellyttämälle tasolle. Todellisuudessa korjausvaihtoehtoja voi olla useita ja lopulta elintarvikealan toimijan on tehtävä päätös, kuinka käytännössä epäkohta korjataan. Esimerkiksi tilanteessa, jossa on havaittu elintarvikkeiden käsittelyalustan kuluneen niin, ettei puhdistus enää onnistu helposti ja pintaan saattaa jäädä likaa, joka on riski pinnalla käsiteltävälle elintarvikkeelle. Tällaisessa tilanteessa tarkastaja ei voi ottaa toimijalta vastuuta valita hänen puolestaan markkinoilla olevaa uutta pintamateriaalia vaan voi todeta, että pintamateriaali on vaihdettava sellaiseen, että se on helposti puhdistettava ja elintarvikkeen käsittelyyn sopiva niin kuin laki vaatii. Elintarvikealan toimija valitsee markkinoilla olevan tuotteen niin, että se täyttää lain vaatimuksen ja samalla itse päättää, mikä sopii tilaan käytännöllisyys huomioiden ja ulkonäöllisesti. Suurin osa tarkastajista antaa yleensä ohjauksen epäkohdan korjaamiseen paikan päällä, mutta joskus ohjauksen antaminen vaatii selvittelyä ja ohjaus annetaan tarkastuksen jälkeen. (Ks. kuvio 22.) Tarkastajalle haastetta epäkohdan korjaustoimenpiteen ohjaukseen voi tuoda se, että epäkohdan korjaukseen voi olla useita vaihtoehtoja, korjausvaihtoehtoista ajan tasalla pysyminen ja tarkastettava asia voi olla uusi.



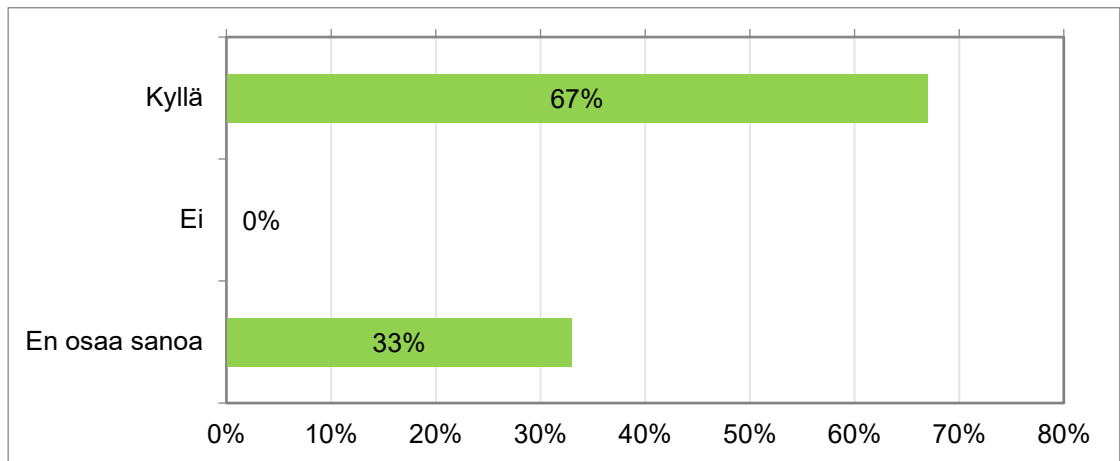
Kuvio 22. Elintarvikevalvonnan tarkastajan ohjauksen antaminen epäkohdan korjaamiseen elintarvikealan toimijalle

Suunnitelmallisesta tarkastuksesta toimipaikka saa Oiva-arvioinnin. Oiva-arvioinnin muodostumisesta on kerrottu kohdassa 3.2. Seuraavaksi tarkastajilta selvitettiin, antavatko he tarkastuksesta Oiva-arvioin heti tarkastuksen päätyttyä vai myöhemmin. Vastaukset jakautuivat tasaisesti aina, usein ja joskus vastausvaihtoehdoille. (Ks. kuvio 23) Elintarvikealan toimijoista suurin osa vastasi aina saavansa heti tarkastuksen päätyttyä tietoonsa tarkastuksesta muodostuvan Oiva-arvion (ks. kuvio 6.).



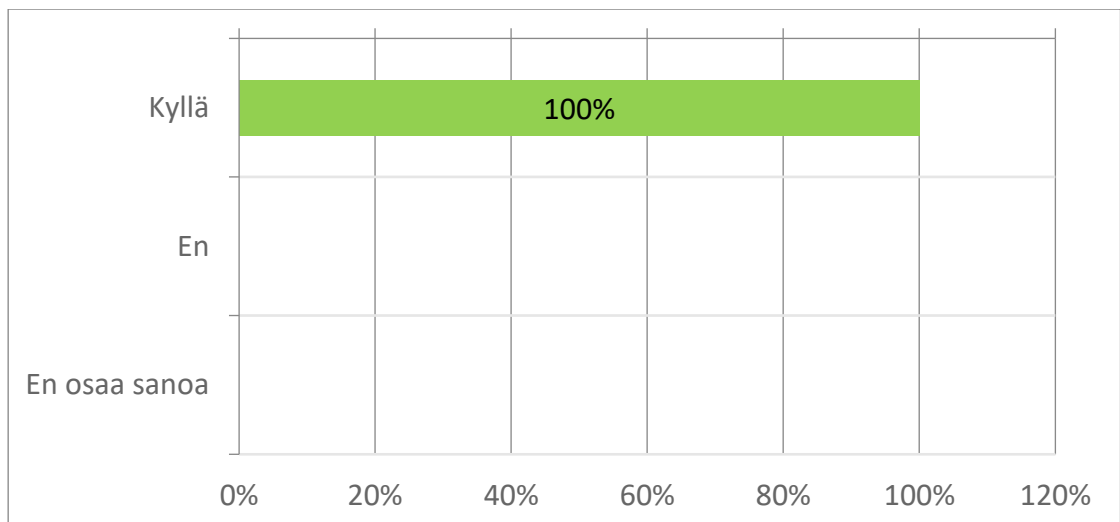
Kuvio 23. Elintarvikevalvonnan tarkastajan tekemän tarkastuksen Oiva-arvosanan kertominen elintarvikealan toimijalle toimipaikan tarkastuksen päätyttyä

Niin kuin kohdassa 3.1 on kerrottu, on tarkastajan virkatyössään kohdeltava asiakkaita tasapuolisesti. Myös tarkastajilta selvitettiin valvovatko he toimijoita mielestään tasapuolisesti. Enemmistö vastaajista oli sitä mieltä, että valvontaa tehdään tasapuolisesti. (Ks. kuvio 24.) Elintarvikealan toimijoista 47 % vastasi, että valvontaa tehdään tasapuolisesti (ks. kuvio 16).



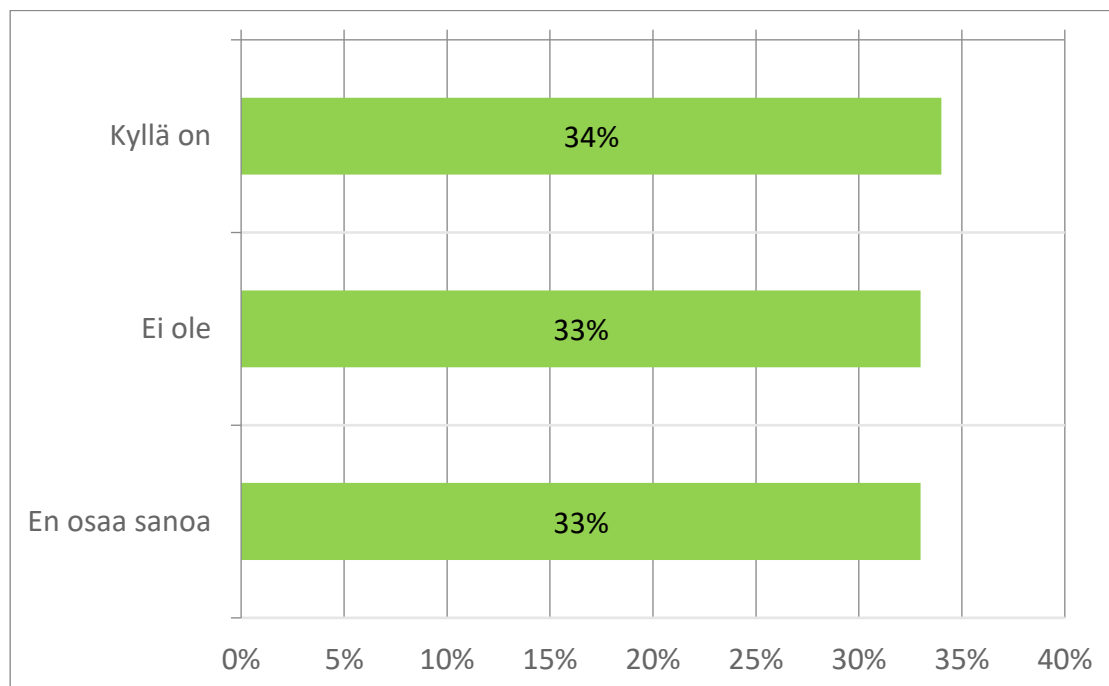
Kuvio 24. Elintarvikealan toimijoiden tasapuolisen valvonnan toteuttaminen elintarvikevalvonnan tarkastajien vastausten perusteella

Seuraavaksi selvitettiin ohjauksen ja neuvonnan tarjoamisen lisäämistä elintarvikealan toimijoille. Tarkastajilta kysyttiin, kokevatko he tarpeelliseksi elintarvikealan toimijoiden ohjauksen ja neuvonnan lisäämisen. Kaikki vastaajat olivat yhtä mieltä, että ohjausta ja neuvontaa tulisi lisätä elintarvikealan toimijoille. (Ks. kuvio 25.)



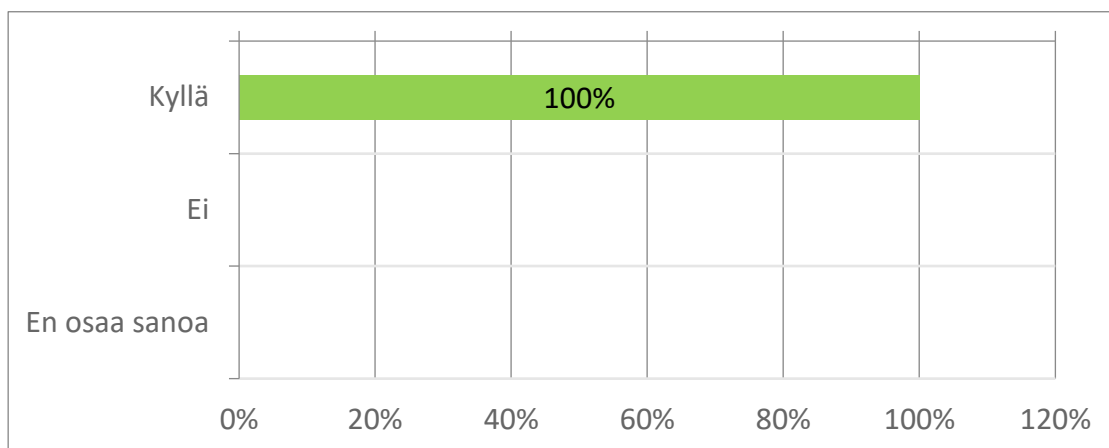
Kuvio 25. Elintarvikevalvonnan tarkastajien mielipide lisätä elintarvikealan toimijoiden ohjausta ja neuvontaa

Seuraavaksi selvitettiin, onko tarkastajien mahdollista resurssit huomioiden lisätä elintarvikealan toimijoiden ohjausta ja neuvontaa. Resursseilla tarkoitettiin esimerkiksi työaikaa. Vastaukset jakautuivat vastaajien kesken tasaisesti kyllä on, ei ole ja en osaa sanoa -vastausvaihtoehtojen välille. (Ks. kuvio 26.)



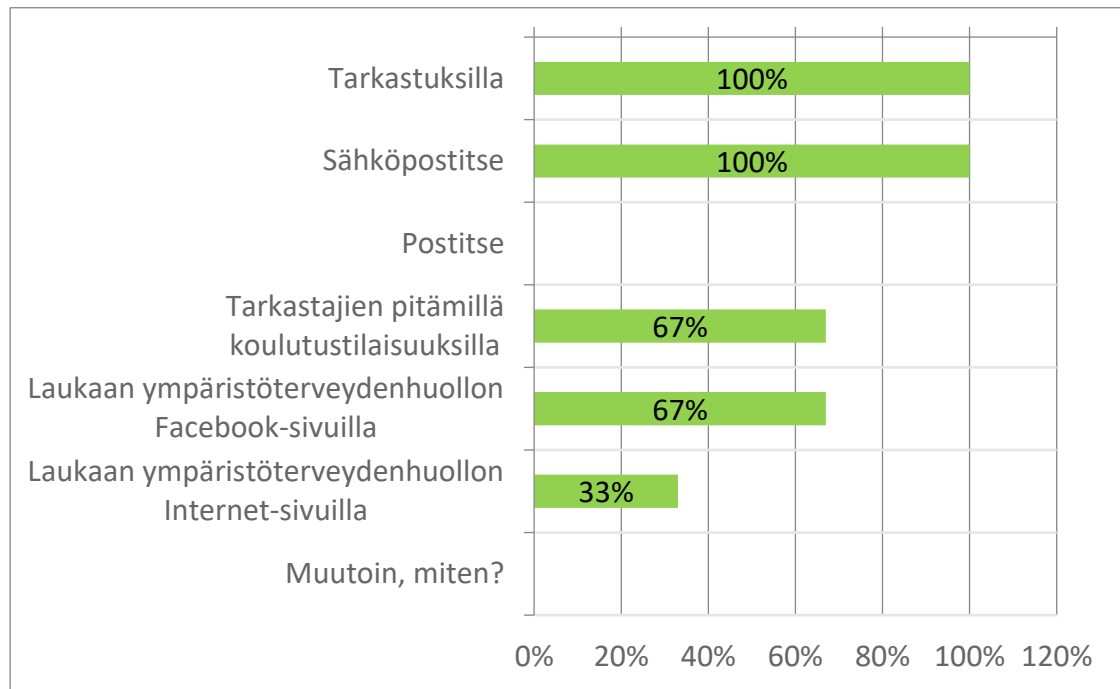
Kuvio 26. Tarkastajien mahdollisuus resurssit huomioiden lisätä elintarvikealan toimijoiden ohjausta ja neuvontaa

Elintarvikealan toimijoiden kyselyssä kävi ilmi (ks. kuvio 9.), että elintarvikealan toimijoilla olisi tarvetta ohjaukselle ja neuvonnalle. Useimmiten tarkastajien ohjaus ja neuvonta elintarvikealan toimijoille tapahtuu toimijan pyynnöstä tai tarkastushetkellä, kun se koetaan tarpeelliseksi. Seuraavaksi kyselyssä selvitettiin, tulisiko tarkastajien mielestä tehdä ennakoivaa ja ilman elintarvikealan toimijan pyynnöstä tehtävää ohjausta ja neuvontaa. Näitä keinoja voisi olla muun muassa tehostaa uusien tai muutuneiden ohjeiden välittämistä elintarvikealan toimijoille esimerkiksi sähköpostitse ilman elintarvikealan toimijan pyyntöä. Kaikki vastaajat olivat yhtä mieltä elintarvikealan toimijoiden ennakoivan ohjauksen ja neuvonnan antamisesta. (Ks. kuvio 27.)



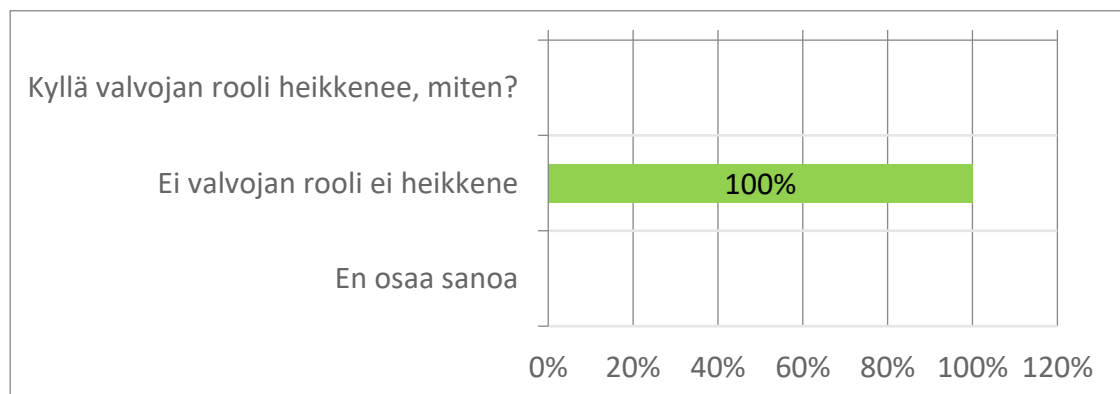
Kuvio 27. Elintarvikevalvonnan tarkastajien kannatus antaa elintarvikealan toimijoille ennakoivaa ohjausta ja neuvontaa

Seuraavaksi tarkastajilta selvitettiin, kuinka he antaisivat neuvontaa ja ohjausta elintarvikealan toimijoille. Valittuja vastauksia oli 11 kpl. (Ks. kuvio 28.) Eniten suosiota vastausvaihtoehtoista sai nykyisinkin käytössä olevat toimintatavat eli neuvonnan ja ohjauksen antaminen tarkastuksilla ja sähköpostitse. Koulutustilaisuuksien pitäminen ja neuvonnan ja ohjauksen antaminen Laukaan ympäristöterveydenhuollon Facebook-sivuilla saivat saman verran ja toiseksi eniten kannatusta. Myös Laukaan ympäristöterveydenhuollon Internet-sivut saivat kolmanneksi eniten vastauksia. Postitse ei enää kukaan tarkastajista laittaisi neuvontaa ja ohjausta, mikä on tulostus- ja postituskustannusten välttämisen ja tulostukseen ja postitukseen menevän työajan välttämisen vuoksi hyvä asia. Koulutustilaisuuksien pitäminen on keino tavoittaa iso joukko elintarvikealan toimijoita. Myös sähköpostitse annettavan neuvonnan ja ohjauksen lisääminen on tehokas keino tavoittaa kerralla useampi elintarvikealan toimija. Lisäksi sähköpostilla voi luoda toimipaikkatyyppi -kohtaisia sähköpostiryhmiä esimerkiksi ravintolan tai myymälöiden elintarvikealan toimijoiden sähköpostiryhmät. Tällöin ohjausta ja neuvontaa voisi antaa tietylle kohderyhmälle, mikäli ohjaus- ja neuvonta-asia koskee vain tiettyä kohderyhmää.



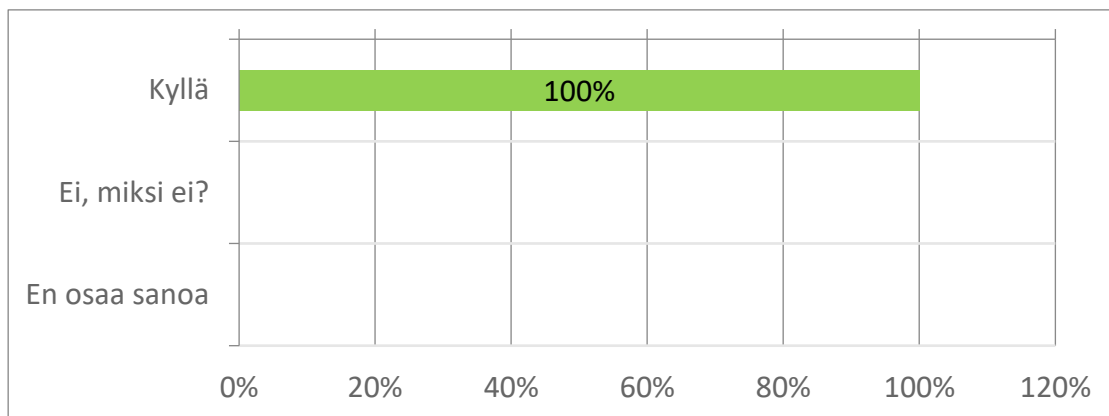
Kuvio 28. Elintarvikevalvonnan tarkastajien mahdolliset neuvonnan ja ohjauksen antotavat

Valvojasta valmentajaksi -toimintatavan esille tultua tuli esille myös oletuksia, että valvojan rooli muuttuu ja heikkenee. Tarkastajilta kysyttiin, heikkeneekö heidän mielestään valvojan rooli, mikäli valmentavaa työtä lisätään. Vastaajista kaikki olivat sitä mieltä, ettei valvojan rooli heikkene, jos valmentavaa työtä lisätään. (Ks. kuvio 29.)



Kuvio 29. Elintarvikevalvonnan tarkastajien valvojan roolin heikkeneminen valmentavan työtteen lisäämisellä

Tarkastajilta kysyttiin, tulisiko tarkastajan kehittyä enemmän valvojasta toimijoita ohjaavaksi valmentajaksi. Kaikki vastaajat olivat yhtä mieltä, että tarkastajan tulisi kehittyä enemmän valvojasta toimijoita ohjaavaksi valmentajaksi. (Ks. kuvio 30.)



Kuvio 30. Elintarvikevalvonnan tarkastajien halukkuus muuttua valvojasta toimijoita ohjaavaksi valmentajaksi

Viimeisenä kyselyn kohtana tarkastajille annettiin vielä mahdollisuus täydentää edellisiä vastauksia vapaassa kentässä. Esille tuli motivoinnin käyttö vaikutuskeinoina toimijoihin, johon tarkastajien tulisi saada koulutusta.

5.3 Tulosten luotettavuus

Tutkimuksen kokonaisluotettavuutta voidaan pitää hyvänä, koska kyselyjen kysymysten avulla saatiin vastaukset tutkimuskysymyksiin ja kysely on toistettavissa. Lisäksi kyselyjen vastausprosentteja pidettiin hyvänä sekä elintarvikealan toimijoiden otanta edusti kattavasti perusjoukkoa.

5.4 Vastaukset tutkimuskysymyksiin

Elintarvikealan toimijoiden ja elintarvikevalvonnan tarkastajien kyselyiden avulla haettiin selvittää vastaukset tutkimuskysymyksiin (ks. taulukko 1.).

Tutkimuskysymyksenä esitettiin, kuinka elintarvikealan toimija ja elintarvikevalvonnan tarkastaja hyötyisi valvojan valvovan työotteen kehittämisestä

valmentavammaksi? Elintarvikealan toimijat hyötyisivät valvojien valvovan työotteen kehittämisestä valmentavammaksi siten, että:

- Toimijat saisivat enemmän ohjausta ja neuvontaa elintarvikelainsäädännöstä ja siihen liittyvistä ohjeista.
- Toimijoille tiedon lisääntymisen ja osaamisen kehittyessä mahdollisesti myös toiminta kehittyy ja toimipaikan elintarviketurvallisuus pysyy hyvänä.
- Toimipaikan elintarviketurvallisuuden pysyessä hyvänä, vaikuttaa se toimipaikan riskiarvioon ja tarkastusmääriin alentavasti, jolloin myös toimipaikan tarkastusmaksut vähenevät.
- Toimipaikan elintarviketurvallisuuden kehittyessä tai pysyessä hyvänä, toimipaikan tarkastuksista kertovat Oiva-arvioinnit olisivat hyviä ja toimipaikan arviointi ja elintarviketurvallisuus näkyisi kuluttajalle hyvänä ja ehkä vaikuttaisi kuluttajan toimipaikassa asiointipäätökseen positiivisesti.
- Toimipaikan tarkastusten sisältö selkeytyisi.
- Toimipaikan tarkastukset sujuisivat ja etenisivät selkeämmin ja ehkä myös nopeammin, jolloin tarkastus ei veisi työltä niin paljon aikaa.
- Toimijoiden valvonta tasapuolistuisi.
- Yhteistyö tarkastajan kanssa sujuisi sujuvammin.

Elintarvikevalvonnan tarkastajat hyötyisivät valvovan työotteen kehittämisestä valmentavammaksi siten, että:

- Ennakoivalla ohjauksella ja neuvonnalla tarkastuksilla ei tarvitsisi käyttää aikaa niin paljon neuvontaan ja ohjaukseen, jolloin työaikaa jää muulle työlle.
- Samaa asiaa ei tarvitse toistaa monelle toimijalle, kun sen voi ohjeistaa ja neuvoa kerralla usealle ja näin työaikaa säästyy muuhun.
- Valvontatyö yhtenäistyisi.
- Toimijoiden tiedon lisääntyessä ja toiminnan kehittyessä mahdollisesti tarkastuksilla havaitut epäkohdat vähenevät ja tarkastukset nopeutuvat.
- Neuvonnan ja ohjauksen lisääminen toimijoille kehittää myös tarkastajan osaamista.
- Yhteistyö toimijan kanssa sujuisi sujuvammin.

Tutkimuskysymyksenä esitettiin, mitä haittoja valvojasta valmentaja muutoksessa olisi? Toimintamalliehdotuksen käyttöönotosta (ks. kohta 5.4.1) ja valmentavan työotteen kehittämisestä koituisi seuraavaa:

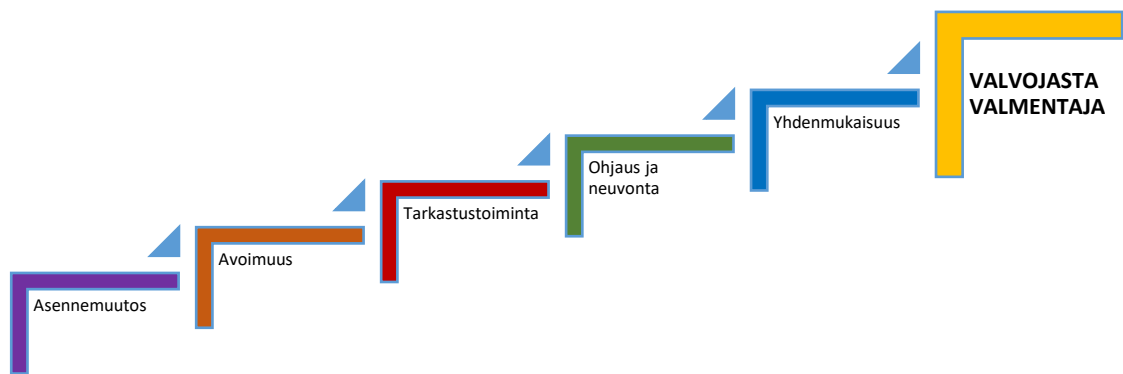
- Alkuun tarkastajilta menisi työaikaa elintarvikealan toimijoiden sähköpostilistauksen luontiin ja neuvonnan ja ohjauksen antamisen lisääntymiseen.
- Tarkastajan työ on melko itsenäistä ja toimintatapojen yhtenäistäminen vähentää tarkastajan itsenäisyyttä/omanlaisuutta ja muovaa häntä muiden tarkastajien kaltaiseksi. Tämän voi osa kokea hyvänäkin asiana.
- Elintarvikealan toimijat, jotka eivät koe haluavansa lisää ohjeistusta ja neuvontaa, voivat tuntea ohjeistuksen lisääntymisen työläältä.

Miten valvojasta valmentaja muutos vaikuttaisi elintarvikevalvonnan tarkastajan rooliin? Muutos tai pikemminkin toiminnankehitys tuo avoimuutta, auttavaisuutta ja palveluhenkisyyttä elintarvikevalvonnan tarkastajan rooliin, mutta ei heikennä valvojan roolia niin kuin monet tarkastajat ovat olettaneet. Edelleen valvotaan ja käytetään pakkokeinoja, mikäli siihen on tarvetta, se on laissakin määrätty tarkastajan tehtävän. Valvontatyö ja tarkastuskäynnit tulee hoitaa, vaikka elintarvikealan toimija toimisi moitteettomasti. Tarkastustoiminta ei siis lopu, vaikka neuvontaa ja ohjausta kehitetään. Valvontatyö helpottuu. Toimijalla ja tarkastajalla on sama päämäärä, turvalliset elintarvikkeet kuluttajille, yhdessä yhteistyöllä ja palveluhenkisellä -asenteella päämäärä saavutetaan.

Koetaanko muutos valvojasta valmentajaksi tarpeelliseksi? Elintarvikealan toimijoiden ja elintarvikevalvonnan tarkastajien kyselyjen perusteella muutos koetaan tarpeelliseksi ja toivotuksi.

5.4.1 Toimintamalliehdotus

Selvityksen tavoitteena oli luoda toimintamalliehdotus valvojasta valmentaja toimintatavalle, jotta elintarvikevalvonnan tarkastajien valmentavaa työtettä saataisiin kehitettyä. Toimintamalli vastaa tutkimuskysymyksiin, kuinka käytännössä elintarvikevalvojan tulisi muuttua valmentajaksi ja kuinka kehitetään elintarvikevalvojen työtettä valmentavaksi. Kuviossa 31 on havainnollistettu kehitysaskelmilla, kuinka elintarvikevalvonnan tarkastajan toimintatapoja kehitettäisiin, jotta valvojasta tulisi valmentaja ja valvova työote kehittyisi valmentavammaksi.



Kuvio 31. Kehitysaskelmat valvojasta valmentajaksi

Ensimmäisenä askelmana on tarkastajan asennemuutos, jolla tarkoitetaan muutoksen hyväksymistä. Hyväksytään se asia, ettei valvonta voi olla pelkästään jyrkkää lakipykälien tulkintaa elintarvikealan toimijoille ja kärjistettynä rankaisun kautta toteutukseen valvontaa, vaan valvonnassa tulee lisätä palveluhenkisyttä, joustavuutta ja tahtoa auttaa elintarvikealan toimijoita työssään ja kehittämään heidän toimintaansa.

Toisena askelmana on tarkastajan toimintatapojen avoimuus. Elintarvikealan toimijan kohdatessa ollaan kohteliaita, ei lannisteta yhteistyötä negatiivisella asenteella. Tarkastuksilla muistetaan esittäytyä elintarvikealan toimijalle, kertoa miksi paikalle on tultu ja mitä aiotaan tehdä.

Kolmantena askelmana kehityksessä on tarkastustoiminta. Toteutetaan tarkastuksen eteneminen johdonmukaisesti ja selkeästi. Mikäli havaitaan epäkohtia tarkastuksella, autetaan elintarvikealan toimijaa ymmärtämään, miksi epäkohta on riski toiminnassa, miksi epäkohta on saatava korjattua ja kuinka epäkohta korjataan. Tarkastuksen arviointi pyritään antamaan heti tarkastushetkellä, jotta elintarvikealan toimija ei jää epäluuloon ja voi viipymättä alkaa korjaamaan tarkastuksella havaittuja puutteita, mikäli niitä on havaittu. Toimipaikan tarkastusta on mahdollista jatkaa asiakirjatarkastuksilla toimistolla ja tämän vuoksi on tiedossa, ettei täysin ole mahdollista

muuttaa tarkastuksen arvion antamista elintarvikealan toimijalle heti tarkastushetkellä.

Neljäntenä askelmana on tarkastajien elintarvikealan toimijoille suunnattu ohjaus ja neuvonta. Lisätään elintarvikealan toimijoiden ohjausta ja neuvontaa lisäämällä ennakkoivaa ohjaustapaa. Lisätään ja kehitetään toimintakohtaisia sähköpostiryhmiä, joilla elintarvikealan toimijoille voidaan suunnata tiettyyn toimintaan liittyvää ohjausta ja neuvontaa. Annetaan elintarvikealan toimijalle mahdollisuus kieltäytyä ennakkoivasta neuvonnasta, mikäli joku toimijoista kokee raskaaksi neuvonnan lisääntymisen. Tarkastuksesta kertovassa tarkastuskertomuksessa muistutetaan elintarvikealan toimijaa tarkastuksella annetusta neuvonnasta ja ohjauksesta tai mainituista/esitetyistä uusista ohjeista, jotta elintarvikealan toimijat voivat palata ohjeistukseen myöhemmin.

Viidentenä askelmana on valvojien yhdenmukaisuus. Jatketaan ja lisätään elintarvikevalvojien yhteistarkastuksia, jotta tarkastusten toimintatavat ja tarkastusten arvioinnit yhdenmukaistuisivat ja elintarvikealan toimijoita valvottaisiin yhdenmukaisesti.

Viiden askelman kehityksen jälkeen valvojien työote kehittyy valmentavammaksi ja visio valvojasta valmentajaksi toteutuu.

6 Pohdinta

Selvityksen tavoitteena oli vastata Laukaan ympäristöterveydenhuollossa Ruokaviraston esille tuomaan visioon ja luoda toimintamalliehdotus, jonka avulla kehitettäisiin elintarvikevalvonnan tarkastajan valvovaa työtettä valmentavammaksi. Valmentavan työotteen välityksellä pyritään edistämään elintarvikealan toimijoiden työtä ja toimipaikkojen elintarviketurvallisuutta.

Selvityksellä saatiin tietää, että elintarvikealan toimijoilla on toive muutokselle ja muutokselle on elintarvikevalvonnan tarkastajien hyväksyntä. Selvityksen myötä saatiin luotua toimintamalliehdotus, kuinka elintarvikevalvonnan tarkastajien työtettä kehitettäisiin valmentavammaksi ja kohti valvojasta valmentajaa.

Selvityksessä käytetyllä tutkimusmenetelmällä saatiin selville kehityskohteita Laukaan ympäristöterveydenhuollon elintarvikevalvonnassa ja elintarvikevalvonnan tarkastajien työssä. Kehitettävää löytyi muun muassa neuvonnan ja ohjauksen lisäämisessä, jonka tarve ilmeni niin elintarvikealan toimijoiden kuin elintarvikevalvonnan tarkastajien vastauksista. Tarkastajien valvontatyössä ilmeni kehitettävää toimintatapojen yhdenmukaistamisessa ja toimijoiden tasapuolisessa kohtelussa.

Elintarvikealan toimijoille lähetettäviin kyselyihin saatiin odotettua enemmän vastauksia. Selvityksessä ei onnistuttu saamaan kaikilta elintarvikevalvonnan tarkastajilta vastauksia, mikä olisi ollut tärkeää, koska kohderyhmä oli määrällisesti pieni ja näin ollen olisi ollut tärkeää saada kaikkien vastaus huomioitua selvitykseen. Vastamattomuus voi olla myös osoitus, ettei tahdota muuttaa toimintatapoja valvontatyössä. Parempien vastausmäärien saamiseksi olisi pitänyt elintarvikevalvonnan tarkastajille tuoda enemmän esille tietoa tehtävästä selvityksestä ja painottaa kyselyyn vastaamisen tärkeyttä. Mikäli vastaavanlaisia selvityksiä ja siihen kuuluvia kyselyitä tehdään jatkossa työyhteisössä, tulee henkilöstölle tarjota enemmän infoa tehtävästä selvityksestä ja sen merkityksestä. Mikäli toimijoille lähetetään jatkossa kysely, jolla selvitetään tarkastustoimintaa, tulisi vastausten analysoinnin helpottamiseksi kyselyyn laittaa taustatieto -kohta, jossa selvitetään, onko vastaaja osallistunut tarkastukseen ja kuinka moneen tarkastukseen.

Selvityksessä käytettyä tutkimusmenetelmää voidaan käyttää uudelleen selvittäessä elintarvikealan toimijoilta, onko heidän mielestään onnistuttu kehittämään elintarvikevalvojen valmentavaa työtettä ja onko kehityksestä ollut hyötyä elintarvikealan toimijoille. Valmentavan työtteen kehittämistä voisi toteuttaa ja vastaavanlaisen selvityksen tekoa voisi hyödyntää myös terveydensuojelu- ja tupakkavalvonnassa.

Lähteet

Elintarvikelaki 23/2006. Annettu 1.3.2006. Viim.muutos 23.1.2019. Viitattu 11.4.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060023>.

Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran toimenpiteet sääntelyn ja hallinnollisen taakan keventämiseksi sekä hallinnon toiminnan tehostamiseksi toimialallaan. 2018. Viitattu 3.4.2019. https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/mika-on-ruokavirasto/suunnittelu-ja-seuranta/norminpurku/eviran_toimenpiteet_normien_purkamiseksi_ja_hallinnon_tehostamiseksi_7620_0004_2015_01_12_2015.pdf.

Elintarvikevalvonta. 2016. Viitattu 26.3.2020. <https://www.kuntaliitto.fi/yhdyskunnat-ja-ymparisto/elintarvikevalvonta>.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 882/2004, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2004, rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritetusta virallisesta valvonnasta. Viitattu 14.4.2020. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a52ac07e-a096-4c66-b896-bad5af4df37f/language-fi>.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 852/2004, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2004, elintarvikehygieniasta. Viitattu 14.4.2020. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/fb8c29a0-3cfc-40ad-b787-13f9e0394e33/language-fi>.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 178/2002, annettu 28 päivänä tammikuuta 2002, elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä. Viitattu 14.4.2020. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/475f0c43-085e-486c-89cd-c4b49e0e09c2/language-fi>.

Elintarvikevalvontatietojen Oiva-julkistamisjärjestelmä. Eviran ohje 10504/1. 2018. Viitattu 26.3.2020. <https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/yritykset/elintarvikeala/elintarvikealan-yhteiset-vaatimukset/eviran-ohje-10504.pdf>.

Jabe, M. 2017. Erilaisten ihmisten johtaminen. Meedia Zone OÜ. E-kirja.

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja-sarja.

Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja-sarja.

Kekkonen, V. 2018. Valvojasta valmentaja. Elintarvikeketjun valvontaviranomaisten neuvottelupäivän luento 16.11.2018 Viikki.

Laitinen, R. 2017. Valvojasta valmentajaksi: Valmentava työote viranomastehtävissä, Case: Keski-Suomen ELY-keskuksen maaseutuyksikkö. Opinnäytetyö. Viitattu 4.4.2019.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/132124/Laitinen_Riitta.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Laukaan ympäristöterveydenhullon valvontasuunnitelma vuosille 2020-2024 (yhteistoiminta-alue Laukaa-Äänekoski-Konnevesi). 2020. Viitattu 26.3.2020.

https://www.laukaa.fi/sites/default/files/valvontasuunnitelma_2020-2024-hyvaksyty_ympfeltk-3-12-2019.pdf.

Ratkaisujen Suomi, pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma. 2015. Edita Prima. Viitattu 3.4.2019.

https://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Ratkaisujen+Suomi_FI_YHDISTETTY_netti.pdf/801f523e-5dfb-45a4-8b4b-5b5491d6cc82/Ratkaisujen+Suomi_FI_YHDISTETTY_netti.pdf.pdf.

Riskiperusteisuus ja valvonnan tasapuolisuus. 2018. Päivitetty 25.10.2018.

<https://www.ruokavirasto.fi/yritykset/elintarvikeala/elintarvikealan-yhteiset-vaatimukset/valvonta/riskiperusteisuus-ja-valvonnan-tasapuolisuus/>.

Ruokavirasto. 2019. Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2015-2020. Päivitys vuodelle 2020. Viitattu 26.3.2020.

https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/elintarvikevalvonta/vasut/ruokavirasto-1344182-v1-ruokavirasto_vasu_osa_ii_2020.pdf.

Vilkka, H. 2007. Tutki ja mittaa, määrällisen tutkimuksen perusteet. Tammi. E-kirja.

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake elintarvikealan toimijoille

Valvojasta valmentajaksi

TERVEYSTARKASTAJIEN JA VALVONTAELÄINLÄÄKÄRIN TARKASTUSTEN KEHITTÄMINEN

1. Tarkastajan tultua toimipaikkaanne, hän esittäytyy ja kertoo mitä asiaa on hoitamassa?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ Joskus
- ☐ En osaa sanoa

2. Tarkastaja kertoo tarkastuksen alussa, mitä tarkastuksella tehdään?

(Esim. kertoo, että tarkastuksella käydään läpi omaavalvontasuunnitelma, kierretään tilat, otetaan näytteitä.)

- ☐ Aina
- ☐ Usein
- ☐ Joskus
- ☐ Harvoin
- ☐ Ei koskaan
- ☐ En osaa sanoa

3. Tarkastus etenee selkeästi?

(Esim. ensin haastatellaan, käydään paperiasioita läpi, tämän jälkeen kierretään tilat järjestyksessä läpi, ei kuljeta tiloissa edestakaisin.)

- ☐ Aina
- ☐ Usein
- ☐ Joskus
- ☐ Harvoin
- ☐ Ei koskaan
- ☐ En osaa sanoa

4. Jos tarkastaja havaitsee toiminnassanne tai toimipaikassanne epäkohtia/puutteita, kerrotaanko teille, miksi epäkohdat on olennaista saada kuntoon?

- ☐ Aina
- ☐ Usein
- ☐ Joskus
- ☐ Harvoin
- ☐ Ei koskaan
- ☐ En osaa sanoa

5. Jos tarkastaja havaitsee epäkohtia/puutteita toiminnassanne tai toimipaikassanne, saatteko tarkastajalta ohjausta, kuinka voisitte korjata epäkohdan/puutteen?

- ☐ Saan ohjausta
- ☐ Saan joskus ohjausta
- ☐ Ohjausta annetaan harvoin
- ☐ Ohjausta ei anneta
- ☐ Saan ohjeistuksen vasta tarkastuksesta tehdystä tarkastuskertomuksessa
- ☐ En osaa sanoa

6. Saatteko tarkastuksen lopussa tiedon, minkä arvosanan/hymynaaman toimipaikkanne saa tarkastuksesta kuluttajille näkyvään Oiva-raporttiin?

- ☐ Kyllä aina
- ☐ Usein
- ☐ Joskus
- ☐ Harvoin
- ☐ Ei koskaan
- ☐ En osaa sanoa

UUDEN JA MUUTTUNEEN TIEDON TARVE

7. Koetteko tarvitsevanne enemmän tietoa ja ohjeistusta toimintaanne tai elintarvikelainsäädännöstä ja siihen liittyvistä ohjeista?

- ☐ Kyllä
- ☐ En
- ☐ En osaa sanoa

8. Koetteko saavanne tarkastajalta riittävästi neuvontaa ja ohjeistusta toimintaanne tai elintarvikelainsäädännöstä ja siihen liittyvistä ohjeista?

- ☐ Kyllä
- ☐ En
- ☐ En osaa sanoa

9. Haluatteko saada tarkastajalta enemmän neuvontaa ja ohjeistusta elintarvikelainsäädännöstä ja siihen liittyvistä ohjeista?

- ☐ Kyllä
- ☐ En
- ☐ En osaa sanoa

10. Kuinka haluaisitte saada tarkastajalta neuvontaa ja ohjeistusta elintarvikelainsäädännöstä ja ohjeista?

- ☐ Tarkastuksilla
- ☐ Sähköpostitse
- ☐ Postitse
- ☐ Tarkastajien pitämillä koulutustilaisuuksilla
- ☐ Laukaan ympäristöterveydenhuollon Facebook-sivuilla
- ☐ Laukaan ympäristöterveydenhuollon Internet-sivuilla
- ☐ En tarvitse neuvontaa ja ohjeistusta tarkastajalta
- ☐ Muutoin, miten?

11. Mistä aiheista koette tarvitsevanne ohjeistusta ja neuvontaa?

12. Mistä nykyään haatte tietoa ja ohjeistusta elintarvikelainsäädännöstä ja siihen liittyvistä ohjeista?

- ☐ Ruokavirasto (ent. Elintarviketurvallisuusvirasto, Evira)
- ☐ Elintarviketurvallisuusliitto ry
- ☐ Ketju (mm. Kesko, S-ryhmä, Lidl, MARA)
- ☐ Finlex
- ☐ Laukaan ympäristöterveydenhuolto
- ☐ Esimies
- ☐ Työkaveri
- ☐ En koe tarvitsevani tietoa ja ohjeistusta elintarvikelainsäädännöstä ja siihen liittyvistä ohjeista
- ☐ Muu, mikä?

13. Oliko toimipaikassanne tarkastuksen tehnyt tai yhteydenottoonne vastannut tarkastaja asiantunteva ja ammattitaitoinen?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei, missä kehitettävää?
- ☐ En osaa sanoa

14. Onko tarkastajan tekemät tarkastukset olleet hyödyllisiä?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ En osaa sanoa

15. Koetteko, että tarkastuksia tehdään riittävästi toimipaikkaanne?

- ☐ Riittävästi

- ☐ Liian vähän
- ☐ Liian paljon
- ☐ En osaa sanoa

16. Vastaako tarkastaja yhteydenottoon riittävän nopeasti?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ En osaa sanoa

17. Koetteko, että tarkastajat valvovat samaa toimintaa tekeviä toimijoita tasapuolisesti?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ En osaa sanoa

18. Tuleeko mielestänne tarkastajan kehittyä enemmän valvojasta toimijoita ohjaavammaksi valmentajaksi?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ En osaa sanoa

19. Vapaakenttä antaa palautetta Laukaan ympäristöterveydenhuollon tarkastajille.

Liite 2. Kyselylomake elintarvikevalvonnan tarkastajille

Valvojasta valmentajaksi-valmentavan työotteen kehittäminen

Johdonmukaisuus, ohjaus ja neuvonta tarkastushetkellä

1. Kun menet tarkastukselle toimipaikkaan esittäytytkö ja kerrotko mitä asiaa olet hoitamassa?

(Esim. elintarvikevalvonnan suunnitelmallinen tarkastus, ruokamyrkytystapauksen hoitaminen.)

- ☐ Kyllä
- ☐ En
- ☐ Joskus
- ☐ En osaa sanoa

2. Kerrotko tarkastuksen alussa, mitä tarkastuksella tehdään?

(Esim. että käydään läpi omavalvontasuunnitelmaa, kierretään tilat, otetaan näytteitä.)

- ☐ Aina
- ☐ Usein
- ☐ Joskus
- ☐ Harvoin
- ☐ Ei koskaan
- ☐ En osaa sanoa

3. Toteutatko tarkastuksen etenemisen selkeästi?

(Esim. ensin haastatellaan, käydään paperiasioita läpi, tämän jälkeen kierretään tilat järjestyksessä läpi, ei kuljeta tiloissa edestakaisin.)

- ☐ Aina
- ☐ Usein
- ☐ Joskus
- ☐ Harvoin
- ☐ Ei koskaan
- ☐ En osaa sanoa

4. Jos havaitset toimipaikassa tai toimipaikan toiminnassa epäkohtia/puutteita, kerrotko toimipaikan edustajalle, miksi epäkohdat on olennaista saada kuntoon?

- ☐ Aina
- ☐ Usein
- ☐ Joskus
- ☐ Harvoin
- ☐ En koskaan
- ☐ En osaa sanoa

5. Jos havaitsette tarkastuksella epäkohtia/puutteita toiminnassa tai toimipaikassa, kerrotteko tarkastushetkellä toimipaikan edustajalle, kuinka epäkohdan/puutteen voisi korjata?

- ☐ Annan aina ohjausta paikanpäällä
- ☐ Annan joskus ohjausta paikanpäällä
- ☐ Annan yleensä ohjausta paikanpäällä, mutta joskus ohjauksen antaminen vaatii selvittelyä ja ohjaus annetaan tarkastuksen jälkeen
- ☐ Annan ohjauksen toimipaikkaan toimitettavassa tarkastuskertomuksessa
- ☐ En osaa sanoa

6. Kerrotteko tarkastuksen lopussa toimipaikan edustajalle, minkä arvosanan/hymynaaman toimipaikka saa tarkastuksesta?

- ☐ Kerron aina
- ☐ Kerron usein
- ☐ Kerron joskus
- ☐ Kerron harvoin
- ☐ En kerro arvosanaa tarkastuksella, tieto arvosanasta menee Oiva-raportilla toimipaikkaan
- ☐ En osaa sanoa

7. Koetko, että tarkastajat valvovat tasapuolisesti samaa toimintaa tekeviä toimijoita?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ En osaa sanoa

Toimijoiden ohjaus ja neuvonta

8. Koetteko tarpeelliseksi lisätä toimijoiden ohjausta ja neuvontaa?

- ☐ Kyllä
- ☐ En
- ☐ En osaa sanoa

9. Koetko, että työssäsi on resursseja (esim. työaikaa) lisätä valmentavaa työtettä ja toimijoiden ohjausta ja neuvontaa?

- ☐ Kyllä on
- ☐ Ei ole
- ☐ En osaa sanoa

10. Tulisiko tarkastajien tehdä ennakoivaa, ilman toimijan pyynnöstä tehtävää, ohjausta ja neuvontaa?

(Esim. laittamalla muuttunut tai uusi ohje saman toiminnan toimipaikoille tiedoksi ennakoon, ei vain kertomalla tarkastuksen yhteydessä ohjeesta.)

- ☐ Kyllä
☐ Ei
☐ En osaa sanoa

11. Kuinka tarkastajan tulisi antaa neuvontaa ja ohjeistusta toimijoille?

- ☐ Tarkastuksilla
☐ Sähköpostitse
☐ Postitse
☐ Tarkastajien pitämällä koulutustilaisuuksilla
☐ Laukaan ympäristöterveydenhuollon Facebook-sivuilla
☐ Laukaan ympäristöterveydenhuollon Internet-sivuilla
☐ Muutoin, miten?

12. Koetteko, että tarkastajan valvojan rooli heikkenee, jos tarkastaja lisää valmentavaa työtettä?

- ☐ Kyllä valvojan rooli heikkenee, miten?
☐ Ei valvojan rooli ei heikkene
☐ En osaa sanoa

13. Tuleeko mielestänne tarkastajan kehittyä enemmän valvojasta toimijoita ohjaavaksi valmentajaksi?

- ☐ Kyllä
☐ Ei, miksi ei?
☐ En osaa sanoa

14. Vapaa kenttä täydentää edellä antamiasi vastauksia.
